

UNIVERSITATEA TITU MAIORESCU
ȘCOALA DOCTORALĂ DE DREPT

REZUMAT TEZĂ DE DOCTORAT

REPREZENTAREA CONVENȚIONALĂ ÎN DREPTUL PRIVAT

Conducător de doctorat

Prof. univ. dr. **MURZEA Cristinel Ioan**

Student doctorand,

IRIMIȚĂ (căs. STUPU) Andreea - Diana

BUCUREȘTI 2025

„Dreptul este ansamblul condițiilor prin care libertatea fiecăruia se poate armoniza cu libertatea tuturor celorlalți.”

- Immanuel Kant

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	5
INTRODUCERE.....	7

CAPITOLUL 1 - CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND INSTITUȚIA REPREZENTĂRII

1. Noțiunea și trăsăturile caracteristice ale reprezentării convenționale.....	21
1.1. Noțiunea reprezentării.....	21
1.2. Trăsăturile caracteristice reprezentării convenționale.....	28
1.3. Alte modalități de reprezentare.....	45
1.3.1. Reprezentarea legală.....	47
1.3.2. Reprezentarea judiciară.....	49
1.3.3. Cambia.....	55
1.3.4. Considerați generale privind reprezentarea părților în procesul civil.....	57
2. Evoluția istorică a instituției reprezentării.....	68
2.1. Reprezentarea în dreptul roman.....	68
2.2. Reprezentarea convențională în evul mediu.....	71
2.3. Reprezentarea în Codul Civil de la 1864.....	75
3. Contractul de mandat – fundament al reprezentării convenționale.....	77
3.1. Evoluția concepțiilor cu privire la contractul de mandat.....	77
3.2. Mandatul sub regimul actualului Cod civil.....	87
3.2.1. Noțiunea contractului de mandat.....	87
3.2.2. Caracterele juridice ale contractului de mandat.....	93
3.2.3. Condițiile de valabilitate ale mandatului convențional.....	96
3.2.4. Efectele convenției de mandat.....	99
3.2.5. Încetarea contractului de mandat.....	112
4. Paralelă între contractul de mandat și unele contracte civile.....	118
5. Asemănări și deosebiri între mandat și gestiunea de afaceri.....	134
6. Concluziile secțiunii.....	136

CAPITOLUL II - CONSIDERAȚII TEORETICE ȘI PRACTICE PRIVIND REPREZENTAREA ÎN ACTIVITATEA NOTARIALĂ

1. Activitatea notarială.....	139
2. Protecția drepturilor persoanei fizice în activitatea biroului notarial.....	140
3. Necesitatea și utilitatea serviciilor biroului notarial.....	146
4. Digitalizarea activității notariale.....	150
4.1. Procedurile notariale instrumentate „în persoană” și „pe hârtie”.....	150
4.2. Cum va fi digitalizată activitatea notarială.....	153
4.3. Ce acte electronice vor putea fi întocmite de notari fără prezența fizică a părților.....	154
5. Concluziile secțiunii.....	155

CAPITOLUL III - PROCURA (ÎMPUTERNICIREA) DE REPREZENTARE

1. Noțiuni și trăsături caracteristice.....	157
2. Condițiile de fond și de formă ale procurii de reprezentare.....	164
3. Tipuri de procuri.....	172
3.1. Procura pentru plecarea copilului în străinătate.....	179
3.2. Procura de reprezentare la moștenire.....	186
3.3. Procura de reprezentare la divorțul notarial.....	191
3.4. Procură pentru eliberarea pașaportului copilului minor (sub 14 ani).....	193
3.5. Procură pentru ridicarea pașaportului.....	195
3.6. Procura pentru drepturile de asigurări sociale privind pensia.....	196
3.7. Procură pentru cazierul judiciar.....	198
3.8. Procura acordată într-un alt stat pentru perfectarea unui act autentic în România.....	199
4. Procura (împuternicirea) în activitatea profesioniștilor.....	206
4.1. Considerații generale.....	206
4.2. Procura pentru administrare societate.....	210
4.3. Procură notarială pentru împuternicirea contabilului.....	217
4.4. Împuternicire pentru Registrul Comerțului.....	220
5. Împuternicirea pentru reprezentare în relația cu organele fiscale.....	221
6. Concluziile secțiunii.....	223

CAPITOLUL IV - ASPECTE DE DREPT COMPARAT

1. Reprezentarea în dreptul anglo-saxon.....	225
1.1.Considerații generale privind reprezentarea	225
1.2. Reprezentarea contractuală în dreptul anglo-saxon (Agency Law).....	226
1.3. Reprezentarea legală în dreptul anglo-saxon	229
1.4 Reprezentarea ostentativă (Apparent Authority)	232
1.5 Reprezentarea fiduciară ,.....	233
2. Reprezentarea în dreptul civil italian.....	235
2.1 Reprezentarea indirectă și simularea.....	237
2.2 Mandatul în dreptul civil italian.....	238
2.3 Caraceristicile procurii de reprezentare în dreptul italian.....	241
3. Reprezentarea în dreptul francez.....	245
3.1. Definiție și natură juridică.....	245
3.2. Particularități ale reprezentării convenționale.....	246
3.3. Obstacole în calea reprezentării convenționale.....	247
3.4. Sancțiunea neîndeplinirii obligațiilor sau excesului de autoritate.....	249
3.5. Efecte specifice ale mandatului.....	251
3.6. Procura de reprezentare în dreptul francez.....	253
4. Reprezentarea convențională în dreptul spaniol.....	254
4.1. Considerații preliminare.....	254
4.2. Conceptul de reprezentare directă.....	255
4.3. Conceptul de reprezentare voluntară.....	256
4.4. Caracteristicile procurii în dreptul spaniol.....	258
4.5. Reprezentarea și mandatul.....	260
5. Concluziile secțiunii.....	262
 CONCLUZII FINALE ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA.....	 265
BIBLIOGRAFIE.....	285

LISTA ABREVIERILOR

alin. – alineat

apud. – citat după

art. – articolul

ANAF – Agenția Națională de Administrare Fiscală

C. adm. – Codul administrativ

C. Ap. – Curtea de Apel

CC – Curtea Constituțională

CECCAR – Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România

CEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

C. Civ – Cod civil

CNPP – Casa Națională de Pensii publice

C. proc. Civ. – Codul de procedură civilă

C. proc. fisc. – Codul de procedură fiscală

Dec. – Decizie

e.g. – de exemplu

H.G. – Hotărâre a Guvernului

M. Of. – Monitorul Oficial al României

n.n. – nota noastră

Nr. – număr

p. – pagină

p.p. – paginile

s.civ. – secția civilă

s. pen – secția penală

UNBR – Uniunea Națională a Barourilor din România

urm. – următoarele

INTRODUCERE

Prezentul demers științific urmărește să ofere o analiză aprofundată și originală asupra temei „*Reprezentarea convențională în dreptul privat*”, îmbinând elementele teoretice fundamentale cu aspecte practice relevante. Prin această abordare, lucrarea își propune să evidențieze rolul esențial al reprezentării în configurarea și desfășurarea raporturilor juridice, dar și să argumenteze importanța acestei instituții în dinamica actuală a dreptului privat.

În contextul juridic contemporan, contractul de mandat și instituția reprezentării convenționale sunt adesea tratate într-o manieră simplificată, accentul fiind pus pe aplicabilitatea lor imediată în relațiile juridice. Cu toate acestea, o înțelegere corectă și completă a acestor mecanisme juridice necesită o analiză detaliată, care să ia în considerare multiplele dimensiuni doctrinare, interpretările jurisprudențiale și implicațiile practice. Având în vedere evoluția rapidă a societății și nevoia de soluții juridice eficiente, se impune o interpretare extinsă și adaptată realităților economice și sociale actuale.

Motivația principală a acestei cercetări rezidă în constatarea că, deși formele de reprezentare sau împuternicire sunt larg utilizate în practică, literatura juridică de specialitate nu reflectă întotdeauna într-un mod suficient de detaliat și aplicat complexitatea acestora. Tocmai de aceea, prezentul studiu își propune să analizeze în profunzime aspecte esențiale precum forma și natura mandatului (procură sau împuternicire), caracteristicile reprezentării în activitatea notarilor publici, particularitățile mandatului între profesioniști, mandatul pentru reprezentare judiciară și împuternicirea pentru reprezentarea în fața organelor fiscale. Abordarea acestor teme va permite nu doar o clarificare teoretică, ci și identificarea unor soluții concrete pentru îmbunătățirea reglementării și aplicării acestei instituții fundamentale a dreptului privat.

În cadrul acestui demers științific, am acordat o atenție deosebită analizei jurisprudenței existente, chiar dacă volumul acesteia nu este foarte vast, precum și unei examinări detaliate a literaturii de specialitate. Această abordare a avut drept scop identificarea unor modele interpretative și direcții relevante în sfera dreptului, aspecte care, în absența unei investigații

riguroase și metodice, ar fi putut rămâne insuficient explorate sau neobservate. Studiul jurisprudenței, chiar și atunci când aceasta este limitată cantitativ, oferă perspective esențiale asupra modului în care normele juridice sunt aplicate și interpretate în practică, contribuind astfel la o înțelegere mai profundă a fenomenelor juridice.

Pentru realizarea acestei analize, am optat pentru o metodologie complexă, bazată în principal pe metoda istorică și cea comparativă, având în vedere atât evoluția instituției juridice analizate, cât și diferențele și similitudinile dintre diversele sisteme de drept. În acest context, am examinat una dintre instituțiile fundamentale ale dreptului privat – reprezentarea –, punând accent pe aspectele sale definitorii, mecanismele prin care aceasta funcționează și implicațiile sale practice și teoretice.

Din punct de vedere metodologic, cercetarea s-a fundamentat pe trei direcții esențiale: analiza comparativă a reglementărilor naționale și internaționale, abordarea istorică a evoluției acestora și perspectiva prospectivă, prin care am încercat să anticipez posibile direcții de dezvoltare legislativă. Metoda comparativă a permis evidențierea particularităților fiecărui sistem juridic și a eventualelor puncte de convergență sau divergență, facilitând astfel o înțelegere mai nuanțată a modului în care instituția reprezentării este reglementată și aplicată în diverse jurisdicții. Metoda istorică a fost esențială pentru conturarea unui tablou evolutiv al reglementărilor, oferind astfel un cadru interpretativ care explică nu doar originile și dezvoltarea normelor juridice actuale, ci și rațiunile care au stat la baza transformărilor acestora de-a lungul timpului.

În ceea ce privește metoda prospectivă, aceasta reprezintă un instrument valoros în analiza evoluției dreptului, permițând identificarea tendințelor și orientărilor viitoare pe baza contextului juridic, social și tehnologic actual. În domeniul juridic, aplicarea acestei metode presupune nu doar o proiecție asupra viitorului normativ, ci și o raportare obiectivă la nevoile și așteptările societății, astfel încât reglementările să fie adaptate în mod optim noilor realități. În cadrul acestei cercetări, metoda prospectivă a fost utilizată pentru a examina perspectivele digitalizării activității notariale, cu un accent deosebit pe reprezentarea electronică în birourile notariale și pe procesul de încheiere a actelor notariale în format electronic. Acest demers s-a dovedit necesar, având în vedere ritmul accelerat al digitalizării și cerințele tot mai stringente ale societății moderne în ceea ce privește eficiența și accesibilitatea serviciilor juridice. Astfel, analiza a vizat nu doar fezabilitatea tehnică a acestor transformări, ci și implicațiile juridice, etice și practice ale adoptării unor astfel de mecanisme inovatoare în domeniul notarial.

Metoda comparativă reprezintă un instrument esențial în procesul de cunoaștere juridică, având la bază analiza comparativă a diferitelor sisteme și subsisteme de drept naționale, a normelor și instituțiilor juridice, precum și a mecanismelor de legiferare și aplicare a dreptului din diverse

state sau epoci istorice. Aceasta oferă posibilitatea de a identifica atât elemente comune, care reflectă universalitatea unor principii juridice, cât și aspecte divergente, specifice fiecărui sistem de drept în funcție de contextul său istoric, social și cultural. Prin aplicarea acestei metode, s-a consolidat treptat o ramură distinctă a științelor juridice – dreptul comparat –, care nu doar facilitează înțelegerea și corelarea normelor din diferite sisteme, ci contribuie și la procesul de armonizare legislativă la nivel internațional.

În prezent, utilizarea metodei comparate în drept este tot mai necesară¹, având în vedere intensificarea fără precedent a relațiilor dintre state, creșterea exponențială a contractelor economice și sociale, precum și interdependențele tot mai strânse în planul dezvoltării economice, tehnologice și culturale la nivel global. Această realitate complexă impune o cunoaștere aprofundată a diverselor sisteme naționale de drept, nu doar pentru a facilita cooperarea internațională, ci și pentru a răspunde provocărilor juridice generate de fenomene precum globalizarea, digitalizarea sau integrarea economică regională. Astfel, metoda comparativă devine un instrument indispensabil în procesul de modernizare a legislației, în formularea unor reglementări adaptate noilor realități și în promovarea unor soluții juridice eficiente și inovatoare la nivel național și internațional.

Dintr-o perspectivă comparativă, cercetarea s-a concentrat asupra reglementării instituției mandatului în Codul civil francez, un reper esențial care a influențat semnificativ redactarea Codului civil român din 1864. Acest cod a reprezentat nu doar un model normativ, ci și un punct de referință pentru structura și principiile dreptului civil românesc. În plus, examinarea dispozițiilor Codului civil italian și ale Codului civil din Québec a oferit o perspectivă extinsă asupra modului în care această instituție juridică a fost modernizată și adaptată în diferite sisteme de drept. În special, influența anglo-saxonă reflectată în sistemul juridic din Québec a avut un impact semnificativ asupra reformelor contemporane ale mandatului în dreptul român, contribuind la evoluția reglementărilor din noul Cod civil adoptat în 2011. Această reformulare legislativă a reprezentat un pas important în alinierea dreptului românesc la tendințele juridice internaționale și la necesitățile practice ale societății moderne.

În ceea ce privește metoda istorică, aceasta s-a dovedit esențială în demersul de a explica transformările instituției reprezentării și ale contractului de mandat de-a lungul timpului. Prin analiza etapelor succesive de dezvoltare, dreptul își revelează nu doar continuitățile, ci și schimbările generate de contexte sociale, economice și culturale diferite. Evoluția normelor juridice nu este statică, ci influențată de dinamica istorică și de nevoia de adaptare la realitățile fiecărei epoci. În cadrul cercetării, această abordare a permis identificarea trăsăturilor

¹ N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1997, p. 29.

fundamentale ale reprezentării, încă din perioada Antichității, până în prezent. De asemenea, utilizarea metodei istorice a facilitat o analiză detaliată a contractului de mandat, surprinzând modul în care acesta a evoluat și s-a consolidat în diferite etape istorice, reflectând adaptabilitatea sa în fața cerințelor juridice în schimbare.

O altă direcție metodologică esențială a fost aplicarea metodei logice, indispensabilă pentru o interpretare riguroasă a normelor juridice care reglementează instituția reprezentării, contractul de mandat și alte contracte conexe. Metoda logică presupune un ansamblu de procedee analitice care permit înțelegerea structurii și funcționării sistemului juridic, evidențiind relațiile dintre diferitele sale componente. Într-un context juridic, această metodă contribuie la clarificarea și sistematizarea reglementărilor, permițând o abordare coerentă și bine fundamentată a normelor aplicabile. Aplicarea acestei metode în cadrul cercetării a facilitat interpretarea dispozițiilor legale relevante, oferind o imagine clară asupra modului în care elementele structurale ale dreptului interacționează și se influențează reciproc.

Astfel, combinarea abordărilor comparativă, istorică și logică a condus la o înțelegere aprofundată a instituției mandatului, subliniind atât influențele externe asupra dreptului românesc, cât și transformările sale interne, dictate de evoluția socială și economică. Acest demers a permis nu doar identificarea unor modele normative relevante, ci și evidențierea unor tendințe viitoare în reglementarea și aplicarea acestei instituții juridice.

Aplicarea metodei sociologice în analiza fenomenului juridic este inevitabilă, având în vedere că dreptul reprezintă o realitate socială fundamentală. Normele juridice nu există în mod izolat, ci exercită o influență semnificativă asupra vieții colective și individuale, modelând comportamente și instituții. Prin urmare, juristul nu se poate limita exclusiv la aspectele tehnice ale dreptului, ci trebuie să își plaseze analiza într-un context mai larg, integrând dimensiunea socială a fenomenului juridic. O înțelegere profundă a instituțiilor juridice presupune luarea în considerare a impactului acestora asupra societății, a interacțiunilor dintre normele juridice și realitățile sociale, precum și a modului în care dreptul răspunde nevoilor și evoluțiilor socio-economice.

Întrucât niciuna dintre metodele de cercetare juridică nu poate fi utilizată în mod izolat, ci doar într-o interdependență necesară, instituțiile fundamentale analizate în acest demers științific – reprezentarea și mandatul – au fost studiate printr-o abordare metodologică integrată. Interconectarea metodelor comparativă, istorică, logică și sociologică a permis o investigare complexă a acestor instituții, evidențiind atât fundamentele lor teoretice, cât și implicațiile practice ale reglementării și aplicării lor. Această combinație metodologică a facilitat o interpretare mai

nuanțată a normelor juridice, punând în lumină atât aspectele lor de continuitate, cât și cele de schimbare și adaptare la cerințele sociale și economice contemporane.

În ceea ce privește evidența legislativă, tehnologia joacă un rol esențial în facilitarea cercetării juridice moderne. Platformele digitale și programele informatice specializate oferă acces rapid la baze de date legislative extinse, permițând identificarea corelațiilor dintre diverse reglementări și analiza potențialelor conflicte normative. Aceste instrumente contribuie la o mai bună sistematizare și interpretare a legislației, susținând eforturile de armonizare a normelor juridice și de optimizare a procesului decizional în domeniul dreptului.

Astăzi, cercetarea juridică nu poate fi disociată de realitățile practice ale elaborării și aplicării normelor juridice. Evoluția rapidă a societății impune o adaptare constantă a metodologiilor de investigare juridică, astfel încât acestea să răspundă în mod eficient provocărilor legislative și să ofere soluții viabile pentru problemele juridice actuale. Astfel, interconectarea metodelor de cercetare, utilizarea resurselor digitale și raportarea constantă la dimensiunea socială a dreptului devin aspecte esențiale în orice demers științific menit să contribuie la dezvoltarea și modernizarea sistemului juridic.

Această lucrare își propune să analizeze în mod critic și sistematic diversele perspective doctrinare referitoare la instituția împuternicirii (procurii) de reprezentare, fără a avea pretenția de a epuiza în întregime complexitatea acestui subiect. În acest context, scopul principal al cercetării este de a contura o viziune proprie asupra reprezentării convenționale, printr-o examinare detaliată a normelor și instituțiilor juridice relevante din dreptul român.

Pentru a structura analiza într-o manieră clară și logică, lucrarea este organizată pe capitole, fiecare abordând aspecte esențiale ale temei. Astfel, în Capitolul I, intitulat „Considerații generale privind instituția reprezentării”, sunt prezentate aspectele definitorii ale reprezentării, incluzând noțiunea, trăsăturile caracteristice și principalele forme sub care aceasta se manifestă în drept: reprezentarea legală, reprezentarea convențională și reprezentarea judiciară. De asemenea, sunt analizate limitele și efectele reprezentării, având în vedere impactul său asupra raporturilor juridice.

Instituția reprezentării se manifestă într-o diversitate de situații juridice, având un rol fundamental în promovarea intereselor atât ale persoanelor fizice, cât și ale celor juridice. Prin urmare, am urmărit să demonstrez că reprezentarea nu poate fi redusă la un model unic, iar încercarea de a construi o teorie generală a reprezentării exclusiv pe structura contractului de mandat este insuficientă și nefundamentată. În acest sens, analiza comparativă a diferitelor teorii juridice a permis evidențierea complexității acestei instituții și a multiplelor sale forme de manifestare.

O parte importantă a acestui capitol este dedicată contractului de mandat, fundamentul reprezentării convenționale. În cadrul analizei, sunt abordate aspecte precum evoluția conceptelor referitoare la contractul de mandat, reglementarea acestuia în actualul Cod civil, caracteristicile sale juridice, condițiile de valabilitate, efectele produse și cauzele care determină încetarea acestuia.

Totodată, pentru o înțelegere mai profundă a mandatului în raport cu alte contracte civile, am realizat o comparație detaliată între contractul de mandat și alte instituții juridice, precum contractul de comision, contractul de muncă, antrepriza și fiduciar. Un accent deosebit a fost pus pe analiza raportului dintre mandat și gestiunea de afaceri, având în vedere similitudinile semnificative dintre aceste două instituții. Compararea acestora a evidențiat faptul că, în anumite circumstanțe, gestiunea de afaceri poate dobândi trăsăturile unui mandat, în special atunci când este necesară, utilă sau confirmată ulterior de către gerat. Cu toate acestea, gestiunea de afaceri rămâne un fapt juridic licit și nu poate fi asimilată unui contract atunci când implică acte materiale realizate de gerant în beneficiul geratului, diferențiindu-se astfel esențial de mandatul convențional.

Prin această abordare, lucrarea își propune nu doar să evidențieze caracteristicile fiecărei instituții juridice analizate, ci și să contribuie la clarificarea și aprofundarea înțelegerii reprezentării în dreptul român, în contextul reglementărilor actuale și al evoluțiilor doctrinare.

Următorul capitol, al doilea, analiza se concentrează asupra reprezentării în cadrul activității notariale, având în vedere atât necesitatea și utilitatea acestei instituții în funcționarea biroului notarial, cât și implicațiile juridice asupra protecției drepturilor persoanelor fizice. Notarul public joacă un rol esențial în garantarea securității juridice a actelor autentificate, iar reprezentarea convențională este un mecanism fundamental care facilitează îndeplinirea formalităților notariale în condiții de legalitate și eficiență.

În practica notarială, reprezentarea convențională permite persoanelor fizice și juridice să își exercite drepturile și obligațiile prin intermediul unui mandatar, atunci când nu pot fi prezente personal. Această instituție devine esențială în numeroase situații, precum autentificarea actelor juridice, încheierea contractelor de vânzare-cumpărare, succesiuni, donații sau constituirea garanțiilor reale imobiliare. În astfel de contexte, reprezentarea oferă flexibilitate și continuitate raporturilor juridice, evitând întârzierile și obstacolele administrative ce ar putea apărea din cauza indisponibilității părților.

Un aspect central al analizei îl constituie protecția drepturilor persoanei fizice în cadrul biroului notarial, având în vedere faptul că notarul are obligația de a verifica legalitatea împuternicirilor acordate prin procuri și de a preveni eventualele abuzuri sau fraude. În acest sens,

normele privind identificarea părților, verificarea capacității juridice și exprimarea consimțământului liber și neviciat sunt elemente-cheie în activitatea notarială, menite să asigure că reprezentarea nu este utilizată într-un mod contrar intereselor persoanei reprezentate.

Un subiect distinct tratat în acest capitol este procesul de digitalizare a activității notariale, o transformare semnificativă menită să modernizeze și să eficientizeze serviciile notariale. În mod tradițional, procedurile notariale sunt realizate "în persoană" și "pe hârtie", ceea ce presupune prezența fizică a părților și întocmirea actelor în format scriptic. Digitalizarea introduce o nouă paradigmă, facilitând realizarea unor operațiuni notariale prin mijloace electronice, cu respectarea normelor de siguranță și autentificare impuse de legislație.

Un aspect esențial al acestui proces este determinarea actelor notariale care vor putea fi întocmite fără prezența fizică a părților, utilizând mijloace electronice avansate, precum semnătura digitală calificată și arhivele notariale electronice. În acest sens, se urmărește implementarea unor proceduri care să permită: Autentificarea electronică a unor documente prin intermediul platformelor notariale digitale; Înscrierea și validarea actelor notariale în registre electronice securizate; Verificarea identității părților prin mijloace de recunoaștere facială și semnături electronice avansate; Comunicarea cu părțile prin videoconferințe notariale, în cazurile în care legislația permite această metodă.

Digitalizarea activității notariale vine în întâmpinarea cerințelor unei societăți tot mai interconectate și dinamice, reducând timpul necesar pentru perfectarea actelor și sporind accesibilitatea serviciilor notariale. Totuși, această tranziție ridică și o serie de provocări, printre care necesitatea actualizării legislației, garantarea securității cibernetice a documentelor și menținerea unui echilibru între inovație și respectarea tradițiilor juridice.

Prin urmare, capitolul analizează nu doar beneficiile aduse de digitalizare, ci și implicațiile juridice și tehnice ale acestei transformări asupra profesiei notariale, punând în balanță oportunitățile oferite de tehnologie și nevoia de a păstra standardele de siguranță juridică impuse de rolul notarului public.

În cel de-al treilea capitol, atenția este îndreptată asupra procurii (împuternicirii) de reprezentare, un mecanism juridic esențial care permite exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor prin intermediul unei persoane mandatate. Analiza începe cu definirea acestui concept și evidențierea trăsăturilor sale caracteristice, urmată de examinarea condițiilor de fond și de formă necesare pentru valabilitatea unei procuri. De asemenea, sunt abordate diversele tipuri de procuri, în funcție de scopurile lor specifice în practică, inclusiv: procura pentru plecarea copilului în străinătate, procura de reprezentare la moștenire, procura de reprezentare în cadrul divorțului notarial, procura necesară pentru obținerea drepturilor de asigurări sociale privind pensia, procura

pentru eliberarea pașaportului unui copil minor (sub 14 ani) și pentru ridicarea acestuia, procura pentru obținerea cazierului judiciar, precum și procura emisă într-un alt stat pentru perfectarea unui act autentic în România.

În ceea ce privește procurile utilizate în mediul profesional și în raporturile cu autoritățile fiscale, analiza include aspecte referitoare la procura pentru administrarea unei societăți, procura notarială prin care este împuternicit un contabil și împuternicirea pentru Registrul Comerțului.

Ultimul capitol este dedicat analizei comparative a instituției reprezentării în diferite sisteme juridice, evidențiind particularitățile acesteia în dreptul anglo-saxon, italian, francez și cel spaniol. Studiul urmărește identificarea asemănărilor și diferențelor dintre aceste sisteme, evidențiind influențele reciproce și adaptările specifice fiecărei tradiții juridice.

În ceea ce privește dreptul anglo-saxon, sunt abordate principalele forme de reprezentare, incluzând reprezentarea contractuală (Agency Law), reprezentarea legală, reprezentarea ostentativă (Apparent Authority) și reprezentarea fiduciară, fiecare având aplicabilitate distinctă în raporturile juridice specifice acestui sistem de drept.

Analiza dreptului civil italian se concentrează asupra conceptelor de reprezentare indirectă și simulare, reglementarea mandatului în dreptul civil italian, precum și caracteristicile specifice ale procurii de reprezentare. Acest sistem juridic prezintă particularități în ceea ce privește modul de exercitare a reprezentării și efectele juridice ale acesteia asupra terților.

În dreptul francez, studiul examinează natura juridică a reprezentării, particularitățile reprezentării convenționale, obstacolele care pot apărea în aplicarea acesteia, precum și sancțiunile aplicabile în caz de neîndeplinire a obligațiilor sau de depășire a autorității conferite. De asemenea, este analizată procura de reprezentare, cu accent pe reglementările specifice acestui sistem de drept.

Studiul se încheie cu analiza reprezentării în dreptul civil spaniol, unde reprezentarea convențională este analizată prin prisma conceptului de reprezentare directă și reprezentare voluntară, subliniindu-se relația dintre reprezentare și instituția mandatului.

Prin această abordare comparativă, capitolul urmărește nu doar identificarea diferențelor conceptuale și legislative dintre aceste sisteme de drept, ci și evidențierea influențelor și tendințelor de armonizare juridică în domeniul reprezentării.

Lucrarea se încheie cu o secțiune dedicată concluziilor și propunerilor de lege ferenda, în care sunt sintetizate principalele idei și rezultate ale cercetării, evidențiindu-se implicațiile teoretice și practice ale instituției reprezentării. În această parte sunt formulate sugestii pentru îmbunătățirea reglementărilor juridice, având în vedere necesitatea adaptării normelor la realitățile socio-economice și la tendințele internaționale în materie. În continuare, este prezentată o

bibliografie selectivă, care a constituit un punct de referință esențial pentru acest demers științific. Aceasta include surse relevante din dreptul național și european, lucrări doctrinare de specialitate, precum și jurisprudență semnificativă, menită să ofere o bază solidă pentru analiza și interpretarea temei abordate.

Codul civil² aflat în vigoare nu conține o reglementare generală și unitară a instituției reprezentării, ci integrează principiile acesteia în anumite domenii specifice, cu precădere în materie de mandat. Cu toate acestea, deși mandatul și reprezentarea sunt adesea analizate împreună, ele nu sunt concepte sinonime și nu trebuie confundate. Reprezentarea poate exista independent de un contract de mandat³, la fel cum un mandat poate fi încheiat fără ca acesta să implice în mod necesar un raport de reprezentare. Mandatul constituie doar una dintre sursele reprezentării convenționale, însă există și alte forme de reprezentare care nu derivă dintr-o relație contractuală directă între reprezentat și reprezentant.

În acest sens, se distinge reprezentarea legală și reprezentarea judiciară, două ipostaze în care reprezentarea operează ca efect al legii sau al unei hotărâri judecătorești, fără a fi necesară manifestarea de voință a reprezentatului. Aceste forme de reprezentare sunt fundamentale în numeroase ramuri ale dreptului, având rolul de a proteja interesele unor categorii de persoane care, din diverse motive, nu își pot exercita singure drepturile sau îndeplini obligațiile.

Conceptul de reprezentare a fost descris de Ernst Rabel drept un „miracol juridic”⁴, datorită mecanismului său specific prin care actele încheiate de reprezentant produc efecte direct asupra reprezentatului. Această ficțiune juridică, esențială în dreptul privat, facilitează desfășurarea raporturilor juridice prin delegarea exercițiului drepturilor, asigurând astfel continuitatea și securitatea circuitului civil. Reprezentarea constituie un pilon esențial al dreptului, având implicații profunde atât în sfera relațiilor contractuale, cât și în domeniul protecției juridice a persoanelor.

Teoria reprezentării, tradițional concepută ca fiind fundamentată pe o ficțiune juridică, a cunoscut în ultima perioadă o serie de nuanțări, fiind reevaluată prin prisma unor argumente mai aprofundate. Una dintre aceste perspective reia o idee consacrată conform căreia reprezentarea presupune că voința persoanei reprezentate se manifestă prin intermediul reprezentantului, acesta având rolul exclusiv de a conferi actului o formă juridică. Totuși, o astfel de abordare simplifică excesiv mecanismul reprezentării și omite un aspect esențial: existența unui acord de voință între reprezentat și reprezentant. Convenția de reprezentare nu doar că implică o manifestare de voință

² Legea nr. 287/2009 privind *Codul Civil* republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011.

³ Cristina Popa Nistorescu, *Reprezentarea și mandatul în dreptul, privat*, Editura C.H.Beck, 2004, p. 9

⁴ Ionuț Florin Popa, *Limitele reprezentării voluntare și opozabilitatea*, în *Revista română de drept privat* nr.2/2018, p.88

din partea reprezentantului în ceea ce privește acceptarea rolului său, dar presupune și asumarea unor obligații legate de actele pe care acesta le va încheia în numele reprezentatului. Prin urmare, în cazul reprezentării convenționale, caracterul contractual al acestei relații nu poate fi ignorat.

Cu atât mai mult, în ipoteza reprezentării legale, argumentul conform căruia voința reprezentatului s-ar exprima indirect prin reprezentant devine și mai dificil de susținut⁵. În această situație, reprezentarea operează ca un efect al legii, independent de consimțământul persoanei reprezentate, ceea ce infirmă ideea unei voințe exprimate prin delegare.

În doctrină se mai susține că reprezentarea constituie o ficțiune juridică, întrucât pare să contravină principiului fundamental conform căruia efectele unui act juridic⁶ pot obliga doar persoana care și-a manifestat în mod direct consimțământul la momentul încheierii acestuia. Prin reprezentare, însă, efectele actului juridic se produc direct în patrimoniul reprezentatului, deși acesta nu a participat nemijlocit la încheierea lui. Această particularitate subliniază caracterul excepțional al reprezentării în cadrul sistemului juridic, justificând astfel necesitatea unei reglementări clare și coerente a instituției, atât în raport cu principiile generale ale dreptului civil, cât și în contextul realităților juridice contemporane.

Doctrina evidențiază în mod constant importanța economică a instituției reprezentării, subliniind rolul său esențial în facilitarea raporturilor juridice și în optimizarea circuitului civil. Această tehnică juridică prezintă multiple avantaje, printre care se numără eliminarea constrângerilor impuse de distanță și timp, permițând ca actele juridice să fie încheiate în mod eficient chiar și în absența fizică a părților. Totodată, reprezentarea contribuie la profesionalizarea intermedierei contractuale, oferind posibilitatea ca relațiile juridice să fie gestionate de persoane cu expertiză, ceea ce asigură o mai mare predictibilitate și securitate juridică.

Un alt beneficiu semnificativ al reprezentării este simplificarea procesului de formare a contractelor, prin recurgerea la reprezentanți care dispun de cunoștințele și competențele necesare pentru negocierea și încheierea actelor juridice. În plus, această instituție oferă protecție și asistență persoanelor care, din cauza lipsei de capacitate juridică, nu pot acționa în nume propriu, facilitând astfel exercitarea drepturilor acestora și integrarea lor în circuitul juridic.

Pe măsură ce societatea s-a dezvoltat și relațiile comerciale au devenit tot mai complexe, reprezentarea a evoluat de la un mecanism opțional la unul indispensabil în anumite domenii. În era industrializării și a economiei globalizate, utilizarea reprezentării a devenit nu doar o soluție practică, ci și o necesitate impusă de natura juridică a unor subiecte de drept, precum persoanele

⁵ Cristinel Ioan Murzea, Emil Poenaru, *Reprezentarea în dreptul privat*, Editura C.H. Beck, București 2007, p. 5

⁶ P. Vasilescu, *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie asupra actului de drept privat*, Editura Rosetti, București, 2003., p. 203.

juridice, care pot acționa exclusiv prin intermediul reprezentanților lor⁷. Acest aspect subliniază caracterul structural al reprezentării în dreptul modern, consolidându-i statutul de instrument fundamental în dinamica economică și juridică a societății contemporane.

Reprezentarea constituie un mecanism juridic fundamental, prin intermediul căruia o persoană (reprezentantul) acționează în numele și în interesul unei alte persoane (reprezentatul), încheind acte juridice ale căror efecte se produc direct asupra patrimoniului reprezentatului. Caracteristica esențială a acestui proces constă în faptul că drepturile și obligațiile asumate prin actul juridic nu se nasc în patrimoniul reprezentantului, ci sunt transferate imediat și direct asupra reprezentatului, ca și cum acesta ar fi acționat personal.

Interesul doctrinar față de tehnica juridică a reprezentării a crescut semnificativ în contextul reglementării acestei instituții în Codul civil în vigoare, care, pe lângă dispozițiile generale privind reprezentarea (art. 1295, art. 1314), include și o reglementare specială a mandatului de reprezentare (art. 2012, 2013, 2038). Cu toate acestea, unul dintre cele mai importante elemente ale mecanismului reprezentării – puterea de reprezentare – nu a fost analizat în profunzime din perspectiva categoriei de competențe juridice în care se încadrează.

Înțelegerea corectă a puterii de reprezentare impune clarificarea naturii sale juridice. Aceasta se califică drept o formă distinctă de putere specială, ceea ce necesită o delimitare clară între diversele accepțiuni ale conceptului de „putere” în drept. Într-un context constituțional, „puterea” este asociată cu autoritatea statală, însă în dreptul privat, „puterea specială” desemnează o capacitate juridică delegată prin care o persoană dobândește competența de a acționa în numele alteia. Această distincție este esențială pentru a corela puterile speciale cu obligațiile pe care le generează, pentru a diferenția deturnarea puterii de abuzul de drept, precum și pentru a clarifica exercitarea puterilor speciale în raport cu drepturile potestative.

O altă dimensiune importantă a analizei o constituie situațiile juridice atipice, cum ar fi existența reprezentării în absența unei puteri de reprezentare sau, dimpotrivă, existența unei puteri de reprezentare fără o relație de reprezentare efectivă. Aceste cazuri ridică probleme juridice semnificative privind validitatea actelor juridice, eficacitatea lor și efectele pe care le produc în raporturile dintre părți și față de terți.

Pentru o înțelegere coerentă a instituției reprezentării, se impune clarificarea conținutului juridic al puterii de reprezentare ca formă de putere specială, definirea exactă a termenului „împuternicit” și evidențierea efectelor pe care această instituție le generează. În plus, analiza trebuie să cuprindă problematica exercitării puterii de reprezentare, precum și procedura de

⁷ Ionuț Florin Popa, „O foarte scurtă introducere în tematica reprezentării”, în *Revista Română de Drept Privat*, nr. 2/2019

acordare retroactivă a acestei puteri, care poate avea implicații majore în validitatea și eficacitatea actelor juridice încheiate prin reprezentare.

Caracteristica definitorie a instituției reprezentării constă în mecanismul prin care efectele actului juridic încheiat de reprezentant se transmit în mod direct și imediat asupra persoanei reprezentate, fără a fi necesară o intervenție ulterioară din partea acesteia. Reprezentantul, desemnat să acționeze în numele și interesul reprezentatului, își exercită atribuțiile în limitele stabilite și își încetează rolul odată cu îndeplinirea mandatului conferit.

Reprezentarea ocupă un loc central în sistemul juridic, fiind o instituție indispensabilă în numeroase domenii ale dreptului, de la cel civil și comercial, până la dreptul administrativ și internațional. Aceasta se manifestă sub forme variate, adaptându-se specificului fiecărui raport juridic, motiv pentru care doctrina a subliniat versatilitatea sa, comparând-o cu un mecanism care își modifică „hainele juridice” în funcție de contextul normativ în care operează. În mod întemeiat, s-a afirmat⁸ că reprezentarea evocă conceptul unui „absent considerat totuși prezent”, întrucât permite unei persoane să își exercite drepturile și obligațiile prin intermediul altei persoane, fără a fi necesară prezența sa fizică sau directă în procesul de încheiere a actului juridic. Această particularitate evidențiază nu doar eficiența instituției, ci și caracterul său esențial în dinamica raporturilor juridice moderne.

Reprezentarea poate lua naștere printr-o diversitate de contracte, mecanisme juridice sau construcții legale, mandatul fiind doar una dintre formele prin care aceasta se manifestă. În esență, reprezentarea nu trebuie confundată cu instrumentele juridice prin care este implementată, ci trebuie privită ca un mecanism autonom, o tehnică juridică menită să faciliteze încheierea și executarea actelor juridice în numele și în interesul unei alte persoane. Contractele și structurile juridice prin care reprezentarea se concretizează constituie doar mijloacele prin care acest mecanism își produce efectele.

În actualul Cod civil, reprezentarea beneficiază de o reglementare generală distinctă, fiind integrată în cadrul mai multor instituții juridice. Aceasta este realizată prin diverse forme, cum ar fi mandatul cu reprezentare, agenția, intermedierea sau exercitarea capacității juridice a persoanei juridice prin organele sale de administrare. De asemenea, instituții precum fiduciar sau administrarea bunurilor prezintă trăsături comune cu mandatul, întrucât implică delegarea unor atribuții și exercitarea drepturilor patrimoniale de către un terț în beneficiul unei alte persoane. Această complexitate a reglementării subliniază importanța reprezentării ca instrument fundamental al dreptului civil, adaptabil la multiple domenii și situații juridice.⁹

⁸ Cristinel Ioan Murzea, Emil Poenaru, *Reprezentarea în dreptul privat*, op. cit., p. 1

⁹ Gheorghe Piperea, *Drept comercial român. Teoria generală, întreprinderea, contractele comerciale*, Editura C.H. Beck, București, 2022

Esența reprezentării rezidă în conceptul de împuternicire, un act juridic unilateral sau statutar prin care o persoană, în calitate de principal, își manifestă voința de a fi reprezentată de o altă persoană. Totodată, împuternicirea constituie și mijlocul prin care reprezentantul își dovedește legitimitatea în fața terților, asigurând astfel certitudinea și securitatea raporturilor juridice în care este implicat.

În cadrul acestei cercetări, nu ne-am concentrat asupra aspectelor strict tehnice ale activității notariale, întrucât acestea au fost deja analizate și fundamentate științific de numeroși teoreticieni și practicieni ai dreptului. Obiectivul nostru a fost acela de a evidenția principalele dimensiuni ale activității notariale în care problematica reprezentării dobândește o relevanță deosebită.

Având în vedere că activitatea notarială se desfășoară în deplină conformitate cu principiul legalității, am analizat un act esențial pentru această sferă, în care reprezentarea și fundamentul său juridic sunt evidente: procura. Acest act, întocmit de notarul public, beneficiază de prezumția de autenticitate și conferă validitate operațiunilor juridice realizate în baza sa, facilitând nașterea și executarea unor raporturi juridice variate, esențiale în viața cotidiană.

Cercetarea întreprinsă nu s-a limitat la o simplă expunere a informațiilor disponibile în literatura de specialitate, ci a presupus o abordare critică și analitică a acestora, însoțită de formularea unei perspective proprii asupra subiectului analizat. Astfel, demersul științific realizat în cadrul acestei teze doctorale nu se reduce doar la o sinteză a teoriilor existente, ci urmărește să genereze noi cunoștințe prin aplicarea și dezvoltarea metodologiei științifice actuale.

Elementele de originalitate ale acestei cercetări se reflectă în conjugarea dimensiunilor teoretice cu cele practice, astfel încât să se realizeze o integrare coerentă a celor trei domenii de referință: legal, instituțional și procedural. Această abordare complexă are drept scop nu doar o înțelegere aprofundată a instituției reprezentării, ci și fundamentarea unor propuneri legislative și operaționale menite să contribuie la îmbunătățirea reglementărilor existente.

În final, exprimăm speranța că această cercetare doctorală, alături de concluziile și propunerile formulate, va suscita interesul factorilor de decizie și al celor implicați în procesul de reglementare. Totodată, lăsăm deschisă posibilitatea ca alți cercetători să continue aprofundarea și dezvoltarea instituțiilor juridice și operaționale analizate, contribuind astfel la evoluția doctrinei și a practicii juridice.

CONCLUZII FINALE

Fără a avea pretenția de a epuiza întreaga complexitate a instituției reprezentării, analiza realizată în cadrul acestui studiu evidențiază rolul esențial al acesteia în crearea, modificarea și stingerea raporturilor juridice. Reprezentarea constituie un instrument fundamental al dinamicii juridice, facilitând interacțiunea între persoane și entități juridice, eficientizând procesele decizionale și permițând desfășurarea activităților juridice chiar și în absența părții direct interesate.

Examinarea diacronică a instituției reprezentării atestă o evoluție continuă, aceasta fiind recunoscută încă din Antichitate și menținându-se ca un element esențial al raporturilor juridice de-a lungul timpului. Universalitatea sa este reflectată în faptul că toate sistemele de drept o reglementează sub diverse forme, adaptând-o la realitățile socio-economice și juridice specifice fiecărei epoci.

Importanța economică a reprezentării a fost subliniată constant de doctrină, aceasta jucând un rol fundamental în optimizarea și eficientizarea relațiilor contractuale. Reprezentarea permite depășirea constrângerilor spațiale și temporale, profesionalizarea intermedierei în afaceri, simplificarea mecanismelor contractuale prin utilizarea unor reprezentanți specializați și oferirea de asistență persoanelor lipsite de capacitate juridică. În contextul actual, caracterizat de o interconectare globală intensificată, reprezentarea a devenit indispensabilă în numeroase domenii, iar în cazul persoanelor juridice, utilizarea acesteia a dobândit un caracter obligatoriu pentru asigurarea funcționării acestora.

Codul civil român se remarcă prin rolul său de drept comun în materie de reprezentare, aplicabil inclusiv în alte ramuri juridice care consacră această instituție, fie în domeniul dreptului societar, fie în cel notarial sau fiscal. Reprezentarea nu trebuie privită exclusiv ca un mecanism procedural, ci ca un instrument juridic cu aplicabilitate largă, adaptabil la o varietate de contexte și necesități juridice.

Analiza realizată în acest studiu confirmă faptul că instituția reprezentării are o aplicabilitate vastă în viața economică și socială, facilitând numeroase operațiuni juridice și

economice. De la încheierea contractelor comerciale și administrarea afacerilor până la exercitarea drepturilor succesoriale și realizarea formalităților notariale, reprezentarea constituie o soluție juridică eficientă pentru depășirea limitărilor impuse de lipsa prezenței fizice sau de incapacitatea persoanei reprezentate.

Mecanismul juridic al puterii de reprezentare s-a bucurat, încă din secolele trecute, de o aplicabilitate extinsă datorită utilității sale incontestabile. În prezent, aceasta nu mai este doar o facilitate, ci a devenit o necesitate în majoritatea activităților profesionale și cotidiene, asigurând continuitatea și securitatea circuitului juridic. Cu toate acestea, majoritatea lucrărilor de specialitate se concentrează în principal asupra mandatului, ca izvor al puterii de reprezentare, fără a analiza în profunzime natura juridică a acestei prerogative.

Din această perspectivă, demersul nostru subliniază necesitatea unei analize mai detaliate asupra reprezentării, luând în considerare nu doar formele sale clasice din dreptul civil, ci și manifestările sale specifice în dreptul societar și în activitatea notarială. O astfel de abordare este esențială pentru a înțelege pe deplin implicațiile reprezentării și pentru a contura posibile direcții de dezvoltare a reglementărilor juridice în acest domeniu. De asemenea, analiza comparativă a sistemelor juridice străine ne permite să identificăm soluții legislative inovatoare care ar putea fi preluate și adaptate în dreptul român, în vederea modernizării și eficientizării cadrului normativ aplicabil instituției reprezentării.

Reprezentarea convențională, cunoscută și sub denumirea de reprezentare voluntară, deține o poziție centrală în structura juridică a formelor de reprezentare din dreptul privat. Aceasta derivă dintr-un act de voință exprimat de mandant, care, în baza unui contract de mandat sau a unui alt act juridic, conferă unei alte persoane, denumite mandatar, prerogativa de a acționa în numele și pe seama sa. Importanța acestei forme de reprezentare rezultă din necesitatea practică de a asigura continuitatea și eficiența relațiilor juridice, economice și sociale, chiar și în absența fizică a persoanei reprezentate.

Majoritatea lucrărilor de specialitate care analizează această instituție juridică se concentrează în mod predominant pe contractul de mandat, recunoscut drept principala sursă a puterii de reprezentare. Cu toate acestea, o abordare strict centrată pe mandat limitează înțelegerea complexității fenomenului juridic al reprezentării, întrucât aceasta nu se reduce doar la o relație contractuală clasică, ci presupune și o analiză aprofundată a naturii juridice a prerogativelor conferite reprezentantului.

Scopul acestui studiu nu este doar de a contura caracteristicile esențiale ale reprezentării, ci și de a evidenția relația sa intrinsecă cu conceptul mai larg al puterii juridice. În acest sens, este esențială clarificarea distincției dintre putere, drept și obligație, evitând orice confuzie

terminologică sau conceptuală. Astfel, reprezentarea nu este doar un simplu drept subiectiv, ci o veritabilă putere juridică, o prerogativă care creează o legătură între persoane și care, prin natura sa, implică și anumite îndatoriri pentru reprezentant. Aceste îndatoriri, deși nu pot fi asimilate unor obligații contractuale tipice, sunt inerente exercitării puterii de reprezentare și trebuie respectate cu bună-credință.

Din perspectiva teoriei juridice, puterea nu se transmite în sensul strict al termenului, ci se conferă. Aceasta înseamnă că mandantul nu își pierde prerogativele asupra actelor juridice pentru care a mandatat o altă persoană, ci își păstrează dreptul de a controla sau revoca mandatul în orice moment, cu respectarea limitelor legale. În schimb, cel care primește puterea de reprezentare, adică mandatarul, acționează în interesul mandantului, având responsabilitatea de a respecta limitele împuternicirii primite.

Această nuanțare conceptuală este esențială pentru a înțelege mecanismele juridice care guvernează instituția reprezentării și pentru a sublinia impactul său asupra raporturilor juridice din diverse domenii ale dreptului privat, inclusiv cel comercial, societar și notarial. Astfel, reprezentarea convențională rămâne un instrument indispensabil în arhitectura juridică modernă, oferind soluții eficiente pentru gestionarea relațiilor contractuale și administrative, prin delegarea unor atribuții esențiale unor persoane de încredere, fără ca aceasta să implice o renunțare la prerogativele fundamentale ale mandantului¹⁰.

Mandatul reprezintă doar una dintre multiplele surse ale reprezentării convenționale, însă nu este singura situație în care o persoană poate acționa în numele și pe seama altei persoane. Există contexte juridice în care reprezentarea operează independent de existența unui contract de mandat, așa cum este cazul contractului de comision. În astfel de situații, comisionarul acționează pe seama comitentului, dar în nume propriu, ceea ce distinge acest mecanism juridic de reprezentarea clasică întâlnită în contractul de mandat.

Contractul de mandat este recunoscut drept unul dintre cele mai frecvente și importante contracte de reprezentare, fiind considerat un fundament esențial al relațiilor juridice bazate pe reprezentare convențională. În sistemele de drept de influență romană, mandatul a evoluat ca un izvor principal al acestui tip de relații, de la care s-au desprins, de-a lungul timpului, numeroase contracte similare, adaptate cerințelor economice și juridice moderne. Aceste evoluții reflectă flexibilitatea și aplicabilitatea largă a reprezentării convenționale, evidențiind rolul crucial pe care îl are în organizarea și desfășurarea activităților comerciale și civile.

Chiar și în sistemele de drept de inspirație romană, unde formalismul și cerințele stricte privind contractele sunt adesea impuse pentru protecția părților, mandatul a fost acceptat și

¹⁰ Iulia Oprea, *op. cit.*, p. 58

consacrat ca fiind un veritabil izvor al reprezentării. De-a lungul timpului, această instituție a permis dezvoltarea unor mecanisme contractuale diverse, care răspund nevoilor societății contemporane și asigură posibilitatea delegării de atribuții juridice într-un mod eficient și adaptabil. În acest sens, mandatul a devenit un element fundamental al dreptului privat, utilizat în multiple contexte juridice și economice, consolidându-și importanța ca instrument de reprezentare.

Mandatul, adesea denumit „contractul cu o mie de fețe”¹¹ de către doctrina juridică, s-a impus în sistemele de drept ca un instrument fundamental al relațiilor juridice bazate pe reprezentare. Acest contract nu a fost conceput doar pentru a facilita încheierea de acte juridice între persoane aflate la distanță, ci și pentru a compensa inegalitățile existente între indivizi în ceea ce privește cunoștințele, aptitudinile și experiența juridică sau economică. Astfel, mandatul permite unei persoane să acționeze în numele și pe seama alteia, oferind soluții eficiente atât în sfera raporturilor personale, cât și în cea profesională.

Importanța contractului de mandat derivă din rolul său esențial în mecanismele juridice moderne, fiind un punct de plecare pentru numeroase alte convenții. În practică, mandatul este utilizat frecvent pentru încheierea unor contracte de vânzare, locațiune, schimb sau alte acte juridice care presupun reprezentare. Datorită flexibilității sale, acest contract s-a adaptat de-a lungul timpului nevoilor economice și sociale, devenind un instrument indispensabil în domenii variate, de la dreptul civil și comercial, până la dreptul bancar și administrativ.

În sistemul juridic românesc, reprezentarea este reglementată printr-un ansamblu de dispoziții generale în materia obligațiilor, cuprinse în articolele 1295-1314 din Codul civil. Legiuitorul a operat o distincție clară între instituția reprezentării și contractul de mandat, consacrand acestuia din urmă un regim juridic distinct în cadrul contractelor speciale, la articolele 2009-2071 din Codul civil. Deși mandatul constituie una dintre principalele surse ale reprezentării, acesta nu epuizează întreaga categorie a raporturilor juridice de acest tip, existând și alte mecanisme care permit exercitarea puterii de reprezentare.

Prin reglementarea sa detaliată, legislația română asigură un cadru normativ general aplicabil tuturor formelor de reprezentare juridică, indiferent de izvorul acesteia. Cu toate acestea, normele generale se concentrează în mod deosebit asupra reprezentării convenționale, evidențiind importanța acordului de voință dintre părți în stabilirea limitelor și efectelor puterii de reprezentare. Astfel, mandatul rămâne o instituție esențială în dreptul privat, oferind un mecanism juridic de încredere pentru gestionarea și delegarea atribuțiilor juridice în cadrul diverselor raporturi sociale și economice.

¹¹ Claudia Roșu, *Contractul de mandat în dreptul privat intern*, editura C.H.Beck, București, 2008

În concluzie, demersul nostru științific a urmărit să adune și să sistematizeze informațiile esențiale privind instituția reprezentării, punând în lumină atât elementele sale fundamentale, cât și provocările teoretice și practice pe care le ridică. Am încercat să analizăm și să interpretăm acolo unde literatura juridică nu oferea răspunsuri explicite, iar preocuparea pentru aplicabilitatea practică a acestui concept ne-a condus către formularea unor soluții concrete la problemele identificate.

Reprezentarea juridică, considerată de Ernst Rabel drept un „miracol juridic” prin care efectele actelor încheiate de reprezentant se transferă direct asupra reprezentatului, rămâne o instituție fundamentală a dreptului privat. Cu toate acestea, natura sa juridică ridică în continuare întrebări esențiale din perspectiva teoriei generale a dreptului civil, în special în ceea ce privește delegarea exercițiului autonomiei de voință și limitele în care aceasta poate opera. Această incertitudine teoretică subliniază importanța unei abordări interdisciplinare și comparative în analiza reprezentării, mai ales în contextul evoluției raporturilor juridice internaționale și al diversificării formelor de mandat și împuternicire.

Fiind o instituție dinamică, reprezentarea juridică continuă să fie un subiect de reflecție și cercetare, întrucât aplicabilitatea sa traversează multiple ramuri ale dreptului. De aceea, studiul nostru nu își propune să epuizeze complexitatea acestei teme, ci mai degrabă să contribuie la înțelegerea sa aprofundată și să deschidă noi direcții de explorare. În viitor, analiza raporturilor juridice generate de împuternicirea de reprezentare va continua să fie o preocupare centrală a cercetării noastre, urmărind să aducem clarificări suplimentare asupra implicațiilor sale teoretice și practice, atât în dreptul intern, cât și în contextul armonizării reglementărilor europene.

PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Propunerile de lege ferenda constituie instrumente esențiale în procesul de perfecționare legislativă, având rolul de a identifica disfuncționalitățile normative existente și de a anticipa evoluțiile necesare ale sistemului juridic. Acestea exprimă soluții legislative cu caracter prefigurativ, orientate spre corectarea vidurilor legislative, armonizarea reglementărilor cu realitățile socio-juridice actuale și consolidarea protecției drepturilor subiective. În cadrul prezentei cercetări, accentul este plasat asupra contractului de mandat și a regimului juridic al reprezentării – instituții fundamentale ale dreptului civil contemporan –, în raport cu care se conturează o serie de neclarități conceptuale și discontinuități de reglementare care impun o reevaluare critică. Obiectivul demersului constă în formularea unor propuneri legislative coerente

și argumentate, menite să contribuie la clarificarea normelor aplicabile, la întărirea securității juridice și la protejarea eficientă a părților implicate în raporturile juridice reglementate de dreptul privat.

Propunerile de lege ferenda formulate în cadrul acestei lucrări sunt ordonate în funcție de importanța lor sistemică și de impactul potențial asupra arhitecturii raporturilor juridice civile. Astfel, în prim-plan sunt aduse acele intervenții legislative cu valoare fundamentală, menite să consolideze securitatea juridică și să clarifice concepte-cheie insuficient definite sau aplicate neuniform în practică. Printre acestea se numără: consacrarea expresei aparenței în drept, reglementarea mandatului aparent și delimitarea riguroasă a limitelor puterii de reprezentare. Aceste reforme sunt deosebit de relevante pentru protecția terților de bună-credință, ale căror drepturi pot fi periclitate în lipsa unor repere normative clare, precum și pentru menținerea unui echilibru just și previzibil între interesele părților implicate în raporturi de reprezentare juridică.

În continuarea propunerilor cu valoare fundamentală, sunt identificate o serie de măsuri legislative cu prioritate ridicată, al căror rol este acela de a consolida cadrul contractual existent, fără a afecta în mod direct siguranța circuitului civil. Deși nu implică riscuri sistemice majore, aceste intervenții au un impact semnificativ asupra dinamicii raporturilor juridice de mandat, vizând îmbunătățirea standardelor de conduită și a echilibrului între drepturile și obligațiile părților. În această categorie se înscriu: instituirea unei obligații exprese de confidențialitate în sarcina mandatarului; consacrarea principiului loialității reciproce între mandant și mandatar; precum și clarificarea obligației de diligență și a regimului juridic al răspunderii mandatarului. Adoptarea acestor măsuri ar contribui la prevenirea practicilor contractuale abuzive, la creșterea transparenței în executarea mandatului și la întărirea încrederii între părțile implicate într-un raport juridic de reprezentare.

O categorie distinctă de intervenții normative este constituită de propunerile cu prioritate medie, care, deși nu vizează aspecte structurale ale reglementării mandatului, contribuie în mod esențial la echilibrarea pozițiilor juridice ale părților și la uniformizarea interpretării și aplicării dispozițiilor legale. Aceste propuneri au ca obiectiv corectarea unor lacune punctuale sau a unor ambiguități normative care pot genera incertitudine juridică și practici neunitare. În această secțiune sunt incluse teme precum: regimul juridic aplicabil pluralității de mandatar, necesitatea reglementării revocării tacite a mandatului, posibilitatea condiționării remunerației mandatarului de atingerea unui rezultat specific, precum și eliminarea obligației moștenitorilor mandatarului de a continua executarea mandatului. Deși fiecare dintre aceste propuneri are un impact punctual, ele contribuie, în ansamblu, la optimizarea funcționării instituției mandatului și la întărirea coerenței sistemului normativ în materie.

În etapa finală a analizei sunt prezentate propunerile cu prioritate redusă, orientate preponderent spre modernizarea cadrului procedural și adaptarea acestuia la noile realități administrative și tehnologice. Deși nu influențează în mod direct stabilitatea raporturilor juridice dintre părți, aceste măsuri pot contribui la o creștere a eficienței sistemului juridic și la reducerea birocrăției în domenii punctuale. Printre aspectele vizate se regăsesc: reglementarea reprezentării exclusive în tranzacțiile imobiliare, menită să elimine conflictele de interese în practici de intermediere; precum și digitalizarea activității notariale, cu scopul de a simplifica și accelera procedurile de autentificare și acordare a procurilor. Deși aceste intervenții nu sunt stringente din perspectiva securității juridice, ele se înscriu într-un efort mai larg de optimizare legislativă și administrativă, cu potențial de aliniere a sistemului românesc la standardele europene în materie de acces la justiție și digitalizare instituțională.

Prin structurarea propunerilor într-o succesiune logică, în funcție de impactul și urgența lor normativă, demersul de față urmărește să distingă cu claritate acele intervenții legislative care impun o reglementare imediată, de natură să corecteze dezechilibre semnificative din cadrul juridic actual, de cele care, fără a fi urgente, pot contribui substanțial la modernizarea și eficientizarea sistemului de drept pe termen mediu și lung. Această abordare graduală reflectă atât o preocupare pentru prioritizarea realistă a modificărilor legislative, cât și o viziune coerentă asupra direcției în care ar trebui să evolueze reglementarea contractului de mandat și a instituției reprezentării în dreptul civil român contemporan.

1. Necesitatea definirii aparenței în drept în Codul civil

Un prim aspect esențial care reclamă intervenție legislativă este absența, în dreptul pozitiv român, a unei definiții legale a aparenței în drept – concept cu o importanță majoră în protejarea terților de bună-credință și în menținerea siguranței circuitului civil. Deși noțiunea este recunoscută și aplicată în practică, inclusiv în materia reprezentării, aceasta nu beneficiază de o reglementare unitară sau de contururi juridice clar trasate, ceea ce generează incertitudine normativă și practică judiciară neuniformă.

În mod particular, în cazul mandatului aparent, pot apărea situații în care un terț acționează în temeiul unei convingeri rezonabile că o anumită persoană deține calitatea de mandatar, deși, în realitate, nu există o împuternicire valabilă. În lipsa unei dispoziții legale clare privind efectele aparenței, validitatea actelor juridice încheiate în aceste condiții depinde exclusiv de aprecierea subiectivă a instanței de judecată, ceea ce slăbește predictibilitatea juridică și expune părțile riscului de anulare a actelor juridice perfectate cu bună-credință.

Spre deosebire de Codul civil român, sistemele de drept occidental au recunoscut de mult timp rolul aparenței în asigurarea echilibrului între protecția titularilor dreptului și siguranța

terților. De exemplu, în dreptul francez, jurisprudența a consacrat „*théorie de l'apparence*”, potrivit căreia terțul de bună-credință este protejat atunci când aparența era creată ori tolerată de titularul dreptului. În Germania, doctrina „*Anscheinsvollmacht*” (împuternicirea aparentă) produce efecte juridice obligatorii în raport cu terțul, dacă aparența de reprezentare s-a format în mod obiectiv și terțul a acționat în încredere legitimă.

În acest context, se impune introducerea în Codul civil a unei definiții legale a aparenței în drept, care să stabilească: condițiile în care o persoană poate invoca aparența juridică (existența unei convingeri rezonabile și a unui comportament obiectiv al titularului care a generat-o), efectele juridice produse asupra actului încheiat, și, eventual, excepțiile în care aparența nu poate fi opusă (ex. când terțul nu era de bună-credință).

O astfel de reglementare ar asigura unitate de interpretare, ar consolida protecția juridică a terților și ar contribui la securitatea circuitului civil, în special în raporturile de reprezentare juridică, unde riscul de abuz sau confuzie este ridicat.

2. Necesitatea reglementării mandatului aparent în contextul vânzării bunului altuia

O altă deficiență notabilă în cadrul actual al Codului civil român o reprezintă absența unei reglementări explicite privind efectele juridice ale mandatului aparent, în special în ipoteza vânzării bunului altuia, prevăzută la art. 1683 C. civ. Chiar dacă vânzarea unui bun aflat în patrimoniul altuia este admisă de lege, în lipsa unei dispoziții clare privind situația în care aceasta este realizată de un pretins mandatar, drepturile terțului contractant de bună-credință nu sunt protejate suficient, iar instanțele de judecată aplică soluții inegale și adesea contradictorii.

Astfel, în practică pot apărea situații în care o persoană încheie un contract de vânzare a unui bun mobil sau imobil, pretinzând că acționează în calitate de mandatar, în baza unei împuterniciri presupuse, verbale sau chiar inexistente. Cumpărătorul, aflat în imposibilitatea de a verifica pe deplin autenticitatea mandatului în condiții rezonabile, poate contracta cu bună-credință, iar ulterior să descopere că vânzătorul nu avea calitatea juridică necesară. În aceste condiții, actul este supus nulității relative sau absolute, iar terțul cumpărător riscă să piardă bunul dobândit.

În sistemul actual, lipsa unei norme de protecție a cumpărătorului de bună-credință, în ipoteza existenței unui mandat aparent, face ca soluția justă să depindă exclusiv de discreționarul instanței, ceea ce afectează stabilitatea circuitului civil și descurajează încheierea de acte juridice în siguranță.

Prin comparație, dreptul francez oferă un model de reglementare echilibrată, în care terțul este protejat atunci când aparența a fost creată de către reprezentat sau de o circumstanță imputabilă acestuia. În Italia, Codul civil prevede la art. 1398 că „dacă cineva a contractat ca mandatar fără

să aibă această calitate, este direct obligat, dacă reprezentatul nu ratifică actul, cu excepția cazului în care terțul cunoștea lipsa puterii de reprezentare”.

Prin urmare, se propune completarea Codului civil român cu o dispoziție care să stabilească valabilitatea actului juridic încheiat de un pretins mandatar, atunci când: a existat o aparență rezonabilă de reprezentare, terțul a fost de bună-credință, iar reprezentatul aparent a contribuit, direct sau indirect, la crearea acestei aparențe.

O astfel de reglementare ar permite validarea actului în favoarea terțului de bună-credință, consolidând predictibilitatea juridică și reducând riscul pierderii bunului achiziționat. În același timp, s-ar alinia legislația română la tendințele dreptului comparat, în care încrederea legitimă a terțului în realitatea juridică aparentă este protejată prin norme clare și eficiente.

3. Clarificarea regimului juridic al limitelor puterii de reprezentare

Art. 218 alin. (2) din Codul civil român stabilește că persoana juridică este obligată prin actele încheiate de organele sale de conducere, chiar și atunci când acestea depășesc limitele împuternicirii interne, cu excepția cazului în care terții cunoșteau sau trebuiau să cunoască aceste limite. Deși norma urmărește să protejeze securitatea circuitului civil, formularea actuală lasă loc unor interpretări ambigue, în special cu privire la relația dintre voința internă a persoanei juridice și încrederea terților în aparența de legalitate.

În practică, această reglementare poate genera situații de abuz sau de inegalitate juridică. De exemplu, un administrator poate încheia un contract în numele societății depășind limitele stabilite prin actul constitutiv sau printr-o decizie a adunării generale. Contractul este, teoretic, opozabil societății dacă terțul nu avea cunoștință despre limitare. Însă, în lipsa unor criterii clare privind buna-credință sau publicitatea acestor limite, răspunderea juridică este distribuită inegal între părți, iar instanțele sunt chemate să decidă în mod subiectiv în fiecare caz.

Pentru a evita această incertitudine, se propune revizuirea art. 218 alin. (2) în sensul introducerii unor criterii obiective care să delimiteze sfera de protecție a terțului. Noua formulare ar putea fi: „Persoana juridică este angajată prin actele organelor sale, chiar și în cazul în care acestea depășesc limitele puterii de reprezentare prevăzute prin actul constitutiv sau statut, cu excepția situațiilor în care: a) se dovedește că terțul cunoștea ori, în mod rezonabil, trebuia să cunoască limitele mandatului; b) limitele în cauză au fost făcute publice prin modalități accesibile părților interesate; c) actul a fost încheiat cu rea-credință de către reprezentant.”

O asemenea reformulare ar introduce un standard clar de diligență în evaluarea comportamentului terțului, ar responsabiliza reprezentantul și ar delimita mai exact cazurile de inopozabilitate. În dreptul comparat, această problemă este abordată, de exemplu, de Codul civil elvețian (art. 33), unde efectele actelor încheiate fără reprezentare valabilă sunt limitate dacă

terțul cunoștea lipsa puterii de reprezentare, iar în dreptul german, impun terțului obligația de verificare în mod rezonabil a existenței mandatului.

Adoptarea unei reglementări mai nuanțate în dreptul român ar contribui la reducerea incertitudinilor în raporturile juridice cu persoanele juridice și ar oferi un cadru echitabil între protecția terțului și apărarea autonomiei organizaționale a entității reprezentate.

4. Consacrarea obligației de loialitate reciprocă între mandant și mandatar

Regimul juridic al contractului de mandat, așa cum este reglementat de Codul civil român, evidențiază în mod clar obligația de loialitate în sarcina mandatarului (art. 2018 și art. 2025 C. civ.). Cu toate acestea, nu este reglementată în mod expres o obligație de loialitate a mandantului, ceea ce generează o asimetrie contractuală ce poate afecta echilibrul just dintre drepturile și obligațiile părților.

În lipsa unei prevederi exprese, mandantul are posibilitatea de a acționa într-un mod care, deși formal legal, poate submina executarea corespunzătoare a mandatului – spre exemplu, furnizând informații incomplete, intervenind abuziv în executarea atribuțiilor sau refuzând colaborarea necesară. Într-o astfel de situație, mandatarul poate ajunge să răspundă pentru un rezultat negativ, fără a avea mijloace juridice clare pentru a sancționa comportamentul neloial al mandantului.

Prin urmare, se impune introducerea unui principiu de loialitate reciprocă între părțile contractului de mandat, ca expresie a ideii de cooperare contractuală și bună-credință în executarea obligațiilor. Propunerea legislativă constă în completarea art. 2018 C. civ. cu un nou alineat, astfel: „Mandantul și mandatarul sunt obligați să se trateze cu loialitate reciprocă, să colaboreze de bună-credință și să urmărească realizarea interesului comun derivat din raportul juridic de mandat.”

Această modificare ar introduce o garanție de echilibru contractual, în acord cu principiul solidarismului contractual și cu exigențele moderne ale dreptului privat. Ea ar permite, de asemenea, angajarea răspunderii mandantului în situațiile în care comportamentul acestuia a afectat executarea mandatului, fără ca mandatarul să poată fi considerat culpabil.

În dreptul comparat, Codul civil francez reformulat (Ordonnance nr. 2016-131) prevede, la art. 1104, că toate contractele trebuie negociate, formate și executate cu bună-credință, iar loialitatea contractuală este văzută ca o obligație bilaterală, aplicabilă în special contractelor de colaborare continuă, cum este și mandatul. De asemenea, în sistemul elvețian, art. 398 CO (Codul obligațiilor) impune colaborarea loială între părți pe toată durata executării mandatului.

Încorporarea unei dispoziții similare în Codul civil român ar contribui la creșterea standardului etic în raporturile contractuale, ar oferi instanțelor un reper normativ în soluționarea conflictelor și ar reduce riscul de abuz din partea uneia dintre părți.

5. Introducerea unei obligații exprese de confidențialitate în sarcina mandatarului

Deși contractul de mandat implică, în mod firesc, un grad ridicat de încredere între părți, Codul civil român nu reglementează expres obligația mandatarului de a păstra confidențialitatea informațiilor primite sau generate în exercitarea mandatului. Această lipsă de reglementare devine problematică în contextul în care multe mandate – mai ales cele de natură profesională – implică accesul la date sensibile, confidențiale sau strategice (de exemplu, în domeniul juridic, financiar, medical, imobiliar sau al consultanței de afaceri).

În practică, obligația de confidențialitate este, uneori, asumată prin clauze contractuale exprese. Însă în lipsa unei reglementări legale uniforme, pot apărea: diferențe de tratament juridic între contracte similare; dificultăți probatorii privind întinderea obligației; și lipsa de protecție a mandantului în cazul în care nu a prevăzut expres această obligație.

În plus, într-un context juridic și economic în care protecția datelor, respectarea vieții private și etica profesională sunt norme imperative, această lacună devine tot mai semnificativă.

Prin urmare, se propune introducerea unui articol distinct în Codul civil, care să reglementeze explicit obligația de confidențialitate a mandatarului. Acesta ar putea avea următorul conținut: Art. 2025¹ – Obligația de confidențialitate: „Mandatarul este obligat să păstreze confidențialitatea tuturor informațiilor de care ia cunoștință în cursul exercitării mandatului, indiferent de suportul, sursa sau natura acestora. Obligația de confidențialitate subzistă și după încetarea mandatului, cu excepția cazurilor în care divulgarea este impusă de lege, de autoritatea competentă sau de interesul legitim al mandantului.”

Această reglementare ar avea efecte multiple: ar oferi mandantului un instrument clar de protecție juridică; ar permite sancționarea dezvăluirilor abuzive sau neautorizate; ar asigura un standard profesional uniform în domenii reglementate (ex. avocatură, contabilitate, brokeraj); și ar încuraja încheierea de mandate în condiții de încredere și siguranță juridică.

În dreptul comparat, această obligație este reglementată cu titlu general în: art. 2003 C. civ. francez, care prevede că mandatarul trebuie să păstreze tăcerea asupra informațiilor confidențiale; Codul elvețian al obligațiilor (art. 321a alin. 4), unde confidențialitatea este impusă expres mandatarului profesionist; Regulamentele UE privind protecția datelor (ex. GDPR), care impun standarde ridicate de protecție a informațiilor în orice formă de colaborare contractuală.

În consecință, introducerea unei astfel de obligații în Codul civil român ar reprezenta nu doar un aliniament necesar la standardele internaționale, ci și o afirmare a principiului loialității și bunei-credințe, esențial în derularea raporturilor juridice de reprezentare.

6. Instituirea unei obligații legale de consiliere în sarcina mandatarului profesionist

În reglementarea actuală, Codul civil român nu distinge între mandatarul obișnuit și mandatarul profesionist în ceea ce privește nivelul de diligență și responsabilitățile conexe. Totuși, în practică, mandatarul profesionist – avocat, consultant, administrator de patrimoniu, intermediar financiar sau imobiliar – are acces la expertiză de specialitate și desfășoară activitatea în mod organizat și repetat, ceea ce impune un standard mai înalt de comportament și responsabilitate juridică.

Unul dintre aceste standarde, larg recunoscut în dreptul comparat, este obligația de consiliere, care presupune că mandatarul trebuie nu doar să execute formal instrucțiunile primite, ci să îl informeze activ pe mandant în legătură cu consecințele juridice, riscurile și opțiunile disponibile. Lipsa unei astfel de reglementări în dreptul român afectează în special mandanții care nu au pregătire juridică sau tehnică și care contractează cu încredere în competența profesionistului.

Se propune, așadar, introducerea unui nou alineat în art. 2018 C. civ., aplicabil exclusiv mandatarilor profesioniști, cu următorul conținut: „Mandatarul care exercită profesia în mod organizat și contra cost are obligația de a-l informa pe mandant, în mod rezonabil, cu privire la implicațiile juridice, economice și tehnice ale actelor ce urmează a fi încheiate în executarea mandatului, în măsura în care acestea depășesc în mod evident nivelul de înțelegere al unei persoane fără calificare în domeniu.”

Această prevedere ar reflecta principiul de echitate informativă și ar limita riscul ca mandantul să ia decizii nefavorabile sau riscante din lipsă de consiliere.

În dreptul comparat: Codul civil francez (art. 1112-1 și 2004) consacră obligația de informare precontractuală și de consiliere în executarea contractului, în special când există un dezechilibru de cunoștințe între părți; în dreptul elvețian, art. 398 CO prevede că mandatarul trebuie să acționeze cu prudența cerută de natura activității sale, ceea ce, în cazul profesioniștilor, implică o obligație de consiliere detaliată; în jurisprudența Curții de Casație din Italia, se recunoaște răspunderea mandatarului profesionist pentru omisiunea de a avertiza clientul cu privire la riscurile inerente ale unei decizii contractuale.

Încorporarea acestei obligații în Codul civil român ar însemna o ridicare a standardului de calitate profesională și ar contribui la o mai bună protecție a mandantului, asigurând un echilibru real în raporturile contractuale în care există o disproporție de cunoștințe și expertiză.

7. Clarificarea obligației de diligență și a regimului de răspundere a mandatarului

Regimul juridic actual consacrat de art. 2018 alin. (1) C. civ. distinge între două niveluri de diligență în funcție de natura oneroasă sau gratuită a mandatului: în cazul mandatului oneros,

mandatarul trebuie să acționeze cu prudență și diligență, iar în cazul celui gratuit, acesta răspunde doar pentru culpa gravă. Deși această distincție este în sine justificată, formularea generală și lipsa unor repere normative precise generează dificultăți în aplicare practică și lasă loc unor interpretări neunitare.

În special în cazul mandatelor profesionale, în care se presupune un anumit standard de expertiză și o obligație de rezultat indirect, această lipsă de claritate poate duce fie la răspunderi excesive, fie la exonerări nejustificate. Instanțele se află în situația de a evalua „prudența” și „diligența” în mod subiectiv, iar în lipsa unor criterii obiective, dreptul la despăgubire al mandantului poate fi nesigur sau inechitabil.

Se propune, așadar, completarea art. 2018 C. civ. cu un nou alineat, care să distingă clar regimul de răspundere în funcție de natura mandatului, după cum urmează: „Mandatarul oneros răspunde pentru prejudiciul cauzat prin orice formă de culpă, inclusiv neglijență, în măsura în care nu a acționat cu diligența medie cerută de natura mandatului și de calitatea sa profesională. Mandatarul gratuit răspunde doar pentru prejudiciile cauzate prin culpă gravă sau intenționată, cu excepția cazurilor în care acceptarea mandatului presupunea o competență specializată sau implicarea într-un domeniu de risc sporit.”

Această formulare ar introduce: un criteriu obiectiv de apreciere a conduitei mandatarului, raportat la nivelul de diligență al unei persoane prudente în circumstanțe similare; o consolidare a protecției mandantului, în special în raporturile cu profesioniști; și o limitare rezonabilă a răspunderii mandatarului gratuit, atunci când se implică din motive benevole sau familiale.

În dreptul comparat, Codul civil francez (art. 1992) face o distincție similară, iar doctrina germană (BGB § 276 și urm.) impune o standardizare a culpei în funcție de gradul de profesionalism și de riscul asumat. În common law, obligația fiduciary duty impune o standardizare ridicată a comportamentului mandatarului profesionist, mai ales când există un dezechilibru de putere sau cunoștințe.

Prin urmare, această reformulare legislativă ar asigura o interpretare mai previzibilă și echitabilă a obligației de diligență și ar crea un echilibru real între încrederea acordată mandatarului și riscurile asumate de către mandant.

8. Stipularea expresă a obligației mandantului de a furniza instrucțiuni clare pentru o executare corespunzătoare a mandatului

Deși art. 2025 alin. (1) C. civ. prevede că mandatarul este ținut să respecte instrucțiunile primite de la mandant, cadrul legal actual nu impune în mod explicit obligația mandantului de a formula acele instrucțiuni în mod clar, complet și inteligibil. Această asimetrie normativă poate genera conflicte contractuale și dificultăți probatorii, în special în situațiile în care rezultatul

mandatului este deficitar sau contestat, iar mandatarul este acuzat că nu a acționat conform așteptărilor.

În practică, mandatarul poate fi pus în situația de a executa un mandat formulat vag sau contradictoriu, fără să aibă repere clare privind limitele și obiectivele concrete ale misiunii asumate. În astfel de cazuri, răspunderea sa poate fi atrasă în mod inechitabil, chiar dacă omisiunea sau ambiguitatea aparține mandantului.

Pentru a corecta această lacună, se propune completarea Codului civil cu o dispoziție care să stabilească, în termeni clari, obligația mandantului de a furniza instrucțiuni precise, adaptate naturii și complexității mandatului. Textul propus ar putea avea următorul conținut: „Mandantul are obligația de a furniza mandatarului instrucțiuni clare, complete și compatibile cu natura și scopul mandatului. În lipsa unor asemenea instrucțiuni, mandatarul nu răspunde pentru prejudiciile cauzate printr-o interpretare rezonabilă a voinței mandantului, cu excepția cazurilor de neglijență gravă sau abuz.”

Această modificare ar introduce: un criteriu de echitate în analiza răspunderii contractuale; o responsabilizare a mandantului în definirea scopului și limitelor activității delegate; și un cadru legal clar pentru protejarea mandatarului împotriva revendicărilor abuzive sau neîntemeiate.

În dreptul comparat: Codul civil italian (art. 1710) prevede că mandantul trebuie să pună la dispoziția mandatarului toate informațiile necesare executării mandatului; în jurisprudența franceză, instanțele au decis constant că lipsa de claritate a instrucțiunilor poate exonera mandatarul de răspundere, atunci când acesta a acționat cu bună-credință; în common law, obligația de „clear instructions” este considerată un element esențial în contractele de agency, în special atunci când rezultatul depinde de decizii strategice.

Astfel, stipularea expresă a acestei obligații în Codul civil român ar contribui la echilibrarea responsabilităților contractuale, ar întări transparența relației juridice și ar reduce litigiile cauzate de neclaritatea voinței mandantului.

9. Reglementarea expresă a pluralității de mandatar și a regulii acordului unanim

Contractul de mandat poate fi constituit cu unul sau mai mulți mandatar. Totuși, Codul civil român nu reglementează în mod expres modul de exercitare a mandatului în cazul pluralității de mandatar, ceea ce generează neclarități în practică, în special atunci când aceștia sunt desemnați să acționeze împreună. În absența unei reglementări supletive, renunțarea unilaterală a unuia dintre mandatar sau imposibilitatea de acțiune a acestuia poate paraliza executarea mandatului, afectând interesele mandantului și siguranța circuitului juridic.

Mai mult, nu este clar dacă, în cazul mandatului comun, este necesar acordul tuturor mandatarilor pentru revocarea sau modificarea mandatului, sau dacă aceștia pot acționa individual

atunci când nu există dispoziții explicite în contract. Această lacună lasă loc unei interpretări arbitrare, ceea ce afectează predictibilitatea și eficiența raporturilor juridice.

Se propune, în consecință, introducerea unei norme supletive în Codul civil care să stabilească regula acordului unanim în cazul pluralității de mandatar, dar cu posibilitatea derogării prin convenția părților. Textul propus ar putea avea următorul conținut: „Dacă mandatul a fost conferit mai multor persoane pentru a fi executat în mod colectiv, actele de executare se vor efectua cu acordul tuturor mandatarilor, cu excepția cazului în care contractul prevede posibilitatea acționării individuale. În lipsa unei stipulații contrare, renunțarea unuia dintre mandatar nu afectează valabilitatea mandatului acordat celorlalți, decât dacă natura mandatului impune colaborarea tuturor.”

Această intervenție ar aduce mai multă claritate în privința: modului de exercitare a mandatului comun, limitelor de acțiune individuală ale fiecărui mandatar, și efectelor juridice ale renunțării unilaterale, în special în contractele complexe, administrative, imobiliare sau comerciale.

În dreptul comparat: Codul civil francez (art. 2003 și urm.) prevede că, în lipsa unei stipulații contrare, mandatarii desemnați împreună trebuie să acționeze în comun; dreptul italian permite, în mod similar, o regulă a acordului colectiv, dar cu posibilitatea derogării prin contract (art. 1726 C. civ.); în dreptul german, se face o distincție clară între însărcinarea comună (Gesamtvertretung) și însărcinarea separată, stabilind reguli precise pentru fiecare caz.

Prin urmare, includerea unei astfel de prevederi în Codul civil român ar aduce un plus de coerență, funcționalitate și echilibru contractual în situațiile care implică pluralitatea de mandatar, reducând litigiile și riscurile de blocaj decizional.

10. Revocarea tacită a mandatului prin exercitarea directă a atribuțiilor de către mandant

Revocabilitatea este o trăsătură esențială a contractului de mandat, fiind consacrată de art. 2031 C. civ., care permite mandantului să revoce mandatul în orice moment. Totuși, Codul civil nu reglementează în mod expres ipoteza în care revocarea se produce în mod tacit, prin acțiuni concrete ale mandantului care intră în sfera atribuțiilor conferite anterior mandatarului. Această omisiune generează incertitudine cu privire la momentul încetării efective a mandatului și la răspunderea pentru actele juridice realizate în paralel.

Spre exemplu, în situația în care mandantul intervine direct și îndeplinește el însuși acte juridice pentru care conferise anterior mandatul, fără a comunica în mod expres revocarea, pot apărea: confluente de voință juridică, în care același drept este exercitat simultan de două persoane, confuzii pentru terții contractanți, care nu pot determina cu claritate cine este reprezentantul

autorizat, și litigii privind validitatea actelor încheiate de mandatar după intervenția directă a mandantului.

Pentru a asigura coerența raporturilor juridice și a proteja interesele legitime ale tuturor părților implicate, se propune introducerea unei norme exprese care să recunoască acțiunea directă a mandantului ca formă de revocare tacită. Textul propus ar putea fi formulat astfel: „Mandatul se consideră revocat tacit dacă mandantul îndeplinește personal, în mod conștient și deliberat, actele juridice sau materiale care fac obiectul mandatului, fără a păstra sau notifica valabilitatea împuternicirii anterioare. În acest caz, mandatarul este exonerat de răspundere pentru actele realizate până la momentul în care a luat cunoștință, prin orice mijloc, de intervenția mandantului.”

Această prevedere ar: introduce un criteriu clar de recunoaștere a revocării implicite, proteja mandatarul împotriva răspunderii retroactive, și ar clarifica momentul încetării efective a reprezentării, contribuind la securitatea circuitului civil.

Dreptul comparat oferă exemple relevante: Codul civil italian, la art. 1724, reglementează explicit revocarea mandatului prin executarea personală de către mandant a actelor ce făceau obiectul împuternicirii; în sistemul francez, doctrina și jurisprudența recunosc revocarea tacită ca o consecință logică a actelor incompatibile cu mandatul anterior; în common law, revocarea prin comportament este admisă atunci când acțiunile mandantului sunt incompatibile cu continuarea mandatului („revocation by conduct”).

Prin urmare, o intervenție legislativă în acest sens ar contribui la clarificarea unei situații frecvente în practică și ar reduce semnificativ riscul de conflicte generate de suprapunerea atribuțiilor între mandant și mandatar.

11. Posibilitatea condiționării remunerației mandatarului de atingerea rezultatului scontat

În forma actuală, Codul civil român consacră, în mod corect, caracterul de obligație de mijloace al mandatului, stabilind că mandatarul nu este ținut de rezultatul final, ci de conduita sa prudentă și diligentă (art. 2018 C. civ.). Totuși, în practică apar numeroase contracte în care părțile își doresc să lege plata remunerației de atingerea unui anumit rezultat concret – spre exemplu, în domeniul intermedierei imobiliare, consultanței de afaceri, reprezentării comerciale sau recrutării profesionale.

Lipsa unei dispoziții legale care să recunoască valabilitatea unei asemenea clauze, atunci când este convenită de părți, generează incertitudine asupra executabilității obligației de plată și poate conduce la conflicte contractuale și interpretări contradictorii. În plus, practica judiciară variază, unele instanțe tratând remunerația ca fiind întotdeauna exigibilă, indiferent de rezultat, în timp ce altele acceptă condiționarea în anumite circumstanțe.

Pentru a clarifica acest aspect, se propune completarea Codului civil cu o prevedere care să permită expres condiționarea remunerației de îndeplinirea rezultatului urmărit, atunci când acest lucru este convenit prin contract. Textul normativ ar putea avea următorul conținut: „Prin convenția părților, remunerația mandatarului poate fi condiționată de atingerea unui rezultat determinat, cu respectarea principiilor bunei-credințe și proporționalității. În lipsa unei asemenea stipulații exprese, obligația mandantului de a plăti remunerația intervine ca urmare a executării mandatului cu diligența corespunzătoare.”

Această reglementare ar: clarifica libertatea de negociere contractuală, proteja ambele părți împotriva abuzurilor (ex. mandantul care refuză plata invocând un eșec imputabil lui însuși), și ar permite o adaptare flexibilă a raportului de mandat la specificul economic al contractului, în special în domeniile unde succesul este esențial pentru declanșarea remunerației.

În dreptul comparat: Codul civil elvețian și dreptul francez permit părților să determine liber condițiile de plată, inclusiv legarea onorariului de rezultat (principiul libertății contractuale); în common law, contractele de tip „no win, no fee” sau „success fee” sunt recunoscute și aplicate, cu condiția ca partea contractantă să înțeleagă clar termenii obligației și să existe un echilibru rezonabil între risc și remunerație; în dreptul român, unele reglementări speciale deja prevăd această posibilitate (de exemplu, în domeniul executării silite sau intermediarii bancare, unde comisionul este declanșat de încheierea contractului urmărit).

Prin urmare, această modificare legislativă ar contribui la profesionalizarea contractului de mandat, ar consolida securitatea juridică și ar adapta legislația civilă la nevoile reale ale mediului economic și profesional.

12. Eliminarea obligației moștenitorilor mandatarului de a continua executarea mandatului

Potrivit art. 2034 alin. (3) din Codul civil, moștenitorii mandatarului sunt ținuti să continue executarea mandatului, cu excepția cazului în care acesta a fost unul intuitu personae – adică strict personal. Deși intenția legiuitorului a fost, probabil, de a asigura o continuitate a executării mandatului în interesul mandantului, această reglementare ridică probleme serioase de echitate, funcționalitate și compatibilitate cu principiile generale ale răspunderii civile.

În realitate, moștenitorii mandatarului: nu au consimțit la asumarea obligației, pot să nu dispună de pregătirea, timpul sau resursele necesare, și pot deveni răspunzători pentru prejudicii produse printr-o executare necorespunzătoare sau omisă, fără a avea control real asupra raportului juridic preexistent.

O astfel de soluție este deosebit de problematică în cazul mandatelor cu caracter tehnic, profesional sau care implică un grad ridicat de diligență, unde simpla preluare de către un moștenitor fără calificare adecvată ar putea duce la prejudicii pentru toate părțile implicate.

În dreptul comparat: Codul civil italian (art. 1722 și 1723) prevede încetarea de drept a mandatului la moartea mandatarului, fără obligația de continuare pentru moștenitori; dreptul francez adoptă o soluție similară, considerând că moartea mandatarului stinge contractul de mandat, cu excepția cazului în care acesta a fost conceput ca transmisibil; în doctrina germană, se consideră că raportul mandatar-mandant este intuitu personae prin natura sa, iar continuarea de către moștenitori este admisibilă doar în baza unei stipulații exprese.

În acest context, se propune eliminarea reglementării actuale din art. 2034 alin. (3) C. civ., cu înlocuirea sa printr-un text alternativ care să permită continuarea executării mandatului doar cu consimțământul expres al moștenitorilor, astfel: „La moartea mandatarului, mandatul încetează de drept. Moștenitorii pot continua executarea acestuia numai dacă acceptă expres, în limitele capacității și calificării lor, iar continuarea nu contravine caracterului intuitu personae al mandatului.”

Această formulare ar: respecta voința implicită a părților privind caracterul personal al raportului, ar proteja moștenitorii împotriva unei obligații neasumate, și ar reduce litigiile privind culpa în neexecutarea involuntară a unui mandat încheiat de o altă persoană.

Modificarea propusă ar contribui la o aliniere a legislației românești cu soluțiile consacrate în sistemele de drept continental, precum și la consolidarea unui principiu de coerență contractuală și responsabilitate voluntară.

13. Introducerea reprezentării exclusive în materie imobiliară

În prezent, Codul civil român nu conține dispoziții exprese privind reprezentarea exclusivă în tranzacțiile imobiliare, ceea ce lasă acest domeniu la discreția contractării libere, dar deseori dezechilibrate. În practică, agenții imobiliari pot reprezenta simultan atât vânzătorul, cât și cumpărătorul, sau pot promova același imobil pentru mai mulți clienți, fără informarea adecvată a părților implicate. Această situație generează riscuri majore de conflict de interese, nesiguranță contractuală și diminuarea încrederii în profesia de intermediar.

În lipsa unei reglementări a reprezentării exclusive, efectele juridice și economice ale relației mandatar-mandant rămân incerte, mai ales când nu există o delimitare clară a obligațiilor de fidelitate, informare și confidențialitate. Terții de bună-credință pot fi prejudiciați, iar părțile pot contracta în condiții inegale de informare și negociere.

Prin urmare, se propune introducerea în Codul civil a unei reglementări care să permită și să definească expres reprezentarea exclusivă în tranzacțiile imobiliare, după modelul consacrat în dreptul comparat. Textul propus ar putea fi formulat astfel: „Prin convenție, mandantul poate conferi mandatarului dreptul exclusiv de a-l reprezenta într-o tranzacție imobiliară determinată. În

acest caz, mandatarul nu poate reprezenta sau asista și partea adversă în aceeași tranzacție, sub sancțiunea nulității actului încheiat și a pierderii remunerației.”

Această normă ar aduce mai multă transparență, loialitate contractuală și protecție a intereselor economice ale părților într-un domeniu cu valori ridicate și risc semnificativ de fraudă sau inducere în eroare.

În dreptul comparat: în Statele Unite și Canada, agenții imobiliari operează sub forme contractuale bine reglementate de reprezentare exclusivă („exclusive buyer/seller agency”), iar conflictele de interese sunt interzise; în Franța și Belgia, agenții imobiliari pot acționa doar în favoarea unei părți, dacă există o convenție expresă și înregistrată în registrul profesional; în legislația britanică, codurile de conduită ale profesioniștilor interzic reprezentarea simultană fără consimțământul informat și scris al ambelor părți.

Reglementarea propusă ar contribui la: profesionalizarea și standardizarea relației de mandat în sectorul imobiliar, reducerea litigiilor privind comisioanele sau validitatea contractelor de intermediere, și alinierea legislației românești la principiile internaționale de integritate, echitate și transparență în activitatea de intermediere imobiliară.

14. Sprijinirea digitalizării activității notariale – între modernizare și accesibilitate juridică

În contextul tendinței europene și globale de tranziție spre servicii publice digitale, activitatea notarială românească rămâne, în cea mai mare parte, ancorată într-un cadru birocratic tradițional, care implică prezența fizică a părților și utilizarea documentelor în format tipărit. Deși Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică și mai recent Legea nr. 246/2022 privind utilizarea semnăturii electronice calificate în domeniul notarial au deschis drumul digitalizării, implementarea efectivă a acestor prevederi este lentă, fragmentară și neuniformă la nivel național.

În acest sens, se propune sprijinirea extinderii activității notariale în format digital, nu doar prin norme tehnice, ci și prin consacrarea unor principii de accesibilitate, eficiență și echivalență juridică a procedurilor digitale, prin completarea Codului civil sau prin norme procedurale de trimitere. Acest demers nu vizează înlocuirea completă a formatului clasic, ci instituționalizarea opțiunii pentru procedura electronică acolo unde natura actului și voința părților o permit.

Textul propus pentru completare legislativă (de exemplu, în Titlul despre actele autentice sau contractul de mandat) ar putea avea următorul conținut: „Actele notariale pot fi întocmite, semnate și arhivate în format electronic, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege și utilizarea semnăturii electronice calificate, echivalentă semnăturii olografe. Procedura electronică produce aceleași efecte juridice ca forma clasică, dacă toate părțile au consimțit în mod expres la utilizarea ei și actul nu este supus, prin natura sa, unei restricții legale speciale privind forma.”

Această dispoziție ar permite: extinderea utilizării procurilor notariale la distanță (inclusiv în mandatul profesional, de administrare, de reprezentare judiciară); reducerea costurilor indirecte și a timpului de procesare pentru cetățeni și profesioniști; și facilitarea accesului la justiție și servicii notariale pentru persoanele vulnerabile, aflate în mobilitate redusă sau în străinătate.

În dreptul comparat: Estonia și Lituania au adoptat deja forme 100% digitale ale autentificării notariale; Spania și Franța permit întocmirea anumitor acte notariale prin videoconferință, cu semnătură digitală calificată; în Germania, o reformă recentă (Gesetz zur Umsetzung der Digitalisierungsrichtlinie – DiRUG, 2021) permite întocmirea online a actelor constitutive ale SRL-urilor și a altor contracte standardizate.

În România, implementarea progresivă a acestei reforme ar contribui la: alinierea legislației la cerințele transformării digitale în justiție și administrație publică; creșterea eficienței instituționale a profesiei notariale; și consolidarea încrederii cetățeanului în tehnologia juridică, ca vector al modernizării și accesului echitabil la drept.

Propunerile de lege ferenda formulate în această lucrare își propun să contribuie la consolidarea regimului juridic al contractului de mandat și al reprezentării, prin corectarea lacunelor actuale, clarificarea obligațiilor reciproce ale părților și asigurarea unei protecții juridice efective pentru terții de bună-credință. Abordarea adoptată a fost una graduală și integratoare, structurând intervențiile normative în funcție de relevanța practică, impactul asupra securității circuitului civil și necesitatea alinierii la tendințele europene în materie de drept privat.

Fiecare propunere se fundamentează pe nevoia de transparență, loialitate contractuală și eficiență normativă, într-un context juridic în care dinamica raporturilor sociale și economice impune o adaptare permanentă a instituțiilor clasice la realitățile contemporane. Reformele avute în vedere — de la reglementarea mandatului aparent și introducerea obligației de consiliere pentru mandatarul profesionist, până la digitalizarea activității notariale — au ca obiectiv comun modernizarea și funcționalizarea dreptului contractelor în cheie predictibilă și echitabilă.

Adoptarea acestor modificări ar reprezenta nu doar o îmbunătățire punctuală a unor norme izolate, ci un pas sistemic către un drept civil mai coerent, accesibil și adaptat nevoilor actuale ale societății românești. În egală măsură, ele ar contribui la armonizarea legislației naționale cu modelele europene și la întărirea încrederii în actul juridic ca instrument de echilibru între libertatea contractuală și protecția intereselor legitime ale părților.

BIBLIOGRAFIE

I Acte normative

1. Constituția României.
2. Hotărârea Guvernului nr. 94/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.76 din 27 ianuarie 2006.
3. Hotărârea Guvernului nr. 64/2011 privind adoptarea Statutului profesiei de avocat, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 898 din 19 decembrie 2011.
4. Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 126 din 17 noiembrie 1990, cu modificările și completările ulterioare.
5. Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 92 din 16 mai 1995.
6. Legea nr. 514/2003 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier juridic publicată în M. Of. nr. 867 din 5 decembrie 2003.
7. Legea nr. 290/2004 privind cazierul judiciar, Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 777 din 13 noiembrie 2009.
8. Legea nr. 589/2004 privind regimul juridic al activității electronice notariale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1227 din 20 decembrie 2004.
9. Legea nr. 287/2009 privind Codul Civil republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011.
10. Legea nr. 134/2010, republicată în M. Of., nr. 247 din 10 aprilie 2015.
11. Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 547 din 23 iulie 2015.
12. Legea nr. 32/2000 privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 148 din 10 aprilie 2000.

13. Legea nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 500 din 20 mai 2022.
14. Legea nr. 265/2022 privind registrul comerțului și pentru modificarea și completarea altor acte normative cu incidență asupra înregistrării în registrul comerțului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 750 din 26 iulie 2022.
15. OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 555 din 5 iulie 2019.
16. Regulamentul de aplicare a Legii notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, din 24.07.2013, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, 479 din 1 august 2013.
17. Statutul profesiei de avocat, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 898 din 19 decembrie 2011.

II. Lucrări de autor român

1. A. Athanasiu, C. A. Moarcăș, *Muncitorul și legea. Dreptul muncii*, Ed. Oscar Print, București, 1999.
2. Adrian-Silviu Banu, *Contractul de mandat. Analiză teoretică și practică*, Editura Universul Juridic, București, 2009.
3. Alexandru Țiclea, *Tratat teoretic și practic de dreptul muncii*, Editura Universul Juridic, București, 2023.
4. Ana-Maria Lupulescu, *Unele aspecte referitoare la capacitatea de exercițiu a persoanei fizice în lumina recentelor modificări ale Codului civil*, în *Dreptul* nr. 9/2023.
5. Aspazia Cojocaru, *Drept civil, Parte generală*, editura Lumina Lex București, 2000.
6. C. Hamangiu, I. Rosetti, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, Editura All Beck, București, 1998.
7. C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a IX a, Editura Hamangiu, București, 2008
8. Cristinel Ioan Murzea, Emil Poenaru, *Reprezentarea în dreptul privat*, Editura C.H. Beck, București 2007
9. Cristinel Ioan Murzea, *Drept roman*, Ed. All Beck, București 2003.
10. Cristina Carata, Ana Luisa Chelaru, *Moștenirea digitală în evoluție: transferul monedelor digitale de tip bitcoin prin succesiune. Aspecte legale, tehnice și practice*, *Dreptul* nr.10/2024.
11. Cristian Firică, *Excepții de la principiul relativității efectelor contractului*, editura All Beck, București, 2013.

12. Diana Dănișor, *Considerații privind contractul de mandat: accepțiuni și evoluții ale termenului în drept*, Revista de științe juridice, nr.2/2006, Craiova
13. Eugen Herovanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Editura Universul Juridic, București, 2020.
14. Carmen Tamara Ungureanu, I. Al. Toader, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2022.
15. Carmen Tamara Ungureanu, *Reprezentarea în actele juridice civile, potrivit reglementării din Codul civil în vigoare*, Analele științifice ale Universității “Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Științe Juridice, nr. 2/2012.
16. Claudia Roșu, *Contractele de mandat și efectele lor în dreptul civil*, Editura Lumina lex, București, 2003.
17. Claudia Roșu, *Contractul de mandat în dreptul privat intern*, editura C.H.Beck, București, 2008.
18. Cristina Popa Nistorescu, *Reprezentarea și mandatul în dreptul, privat*, Editura C.H.Beck, 2004.
19. D.A. Popescu, *Dreptul internațional privat intertemporal. Conflictul în timp al normelor de conflict. Homo fuge!*, Revista Română de Drept Privat nr. 1/2016.
20. D.A. Popescu, E. A. Oprea, *Drept internațional privat*, Ed. Hamangiu, 2023.
21. D.A. Sitaru, *Considerații privind reprezentarea în noul Cod civil român*, Revista română de drept privat nr. 5/2010.
22. D.A. Sitaru, *Intermedierea în activitatea comercială*, Editura Hamangiu, București, 2011.
23. Dan Țop, *Particularități ale raportului de muncă al consilierilor juridici*, Revista română de dreptul muncii, nr. 2/2004.
24. Dan Țop, *Tratat de dreptul muncii*, ediția a IV-a, editura Universul Juridic, București, 2022.
25. Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Actami, București, 1999, p.337.
26. Fr. Deak, R. Popescu, L. Mihai, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Universul Juridic, București, 2021.
27. Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2001.
28. G. Boroî, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Editura All Beck, București, 2002.
29. G. Boroî, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a IV-a, Editura Hamangiu, București, 2010
30. G. Boroî. M. Stancu, *Drept procesual civil*, ediția a 5-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2020.

31. G. Răducan, M. Dinu, *Fișe de procedură civilă*, ediția a 4 a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016.
32. Ghe. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a XI-a revăzută și adăugită de Marian Nicolae, Petrică Trușcă, Editura Universul Juridic, București, 2007.
33. Gheorghe Piperea, *Drept comercial român. Teoria generală, întreprinderea, contractele comerciale*, Editura C.H. Beck, București, 2022
34. I. Bălan, *Efectele contractului de comision față de terți. Clauza „star del credere”*, Dreptul nr. 5/2003.
35. I. Deleanu, *Fictiunile juridice*, Editura All Beck, București, 2005.
36. I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol I., Editura Universul Juridic, București, 2013.
37. I. P. Filipescu, *Drept internațional privat*, Ed. Actami, București, 1999.
38. I. Schiau, *Drept comercial*, Editura Hamangiu, București, 2009
39. I. Sferdian, *Efectele expirării mandatului administratorului unei societăți*, în RRDP nr. 2/2019.
40. I.T. Ștefănescu, *Considerații referitoare la rolul sindicatelor și al reprezentanților angajaților în desfășurarea raporturilor de muncă*, în Dreptul nr. 1/2016.
41. Iliora Genoiu, *Notarial activity – a continuous challenge*, Valahia University Law Study nr. 2 (42)/2023.
42. Ioan Leș, *Codul de procedură civilă. Comentarii pe articole*, ediția a 3-a, revizuită și adăugită, Editura C.H.Beck, București, 2022.
43. Ioan Leș, Daniel Ghiță (coordonatori) Verginel Lozneau, Cristinel Murzea, Adrian Stoica, Alexandru Suci (autori), *Tratat de drept procesual civil*, vol. I, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2020.
44. Ioan Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ediția a 4 a, Editura C. H. Beck, București, 2008.
45. Ionuț Florin Popa, *Limitele reprezentării voluntare și opozabilitatea*, Revista română de drept privat nr. 2/2018.
46. Ionuț Florin Popa, *O foarte scurtă introducere în tematica reprezentării*, Revista Română de Drept Privat, nr. 2/2019
47. Ionuț Florin Popa, *Contractul de mandat*, Revista română de drept privat, nr. 5/2016.
48. Iulia Oprea, *Reprezentarea ca putere în dreptul civil și societar*, SUBB Iurisprudentia, nr. 3/2020.
49. L.R. Boilă, *Drept civil. Contracte speciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2023.

50. L. Stănciulescu, *Dreptul contractelor civile. Doctrină și jurisprudență*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017.
51. L. Stănciulescu, Vasile Nemeș, *Dreptul contractelor civile și comerciale*, editura Hamangiu, 2013.
52. Laura Magdalena Trocan, *Reprezentarea părților în procesul civil*, Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice , nr. 4/2019.
53. Liviu Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, vol. III, Editura Universul Juridic, București, 2020.
54. Luminița Cristina Stoica, *Mandatul. Reprezentarea judiciară. Practică judiciară*, Editura Hamangiu, București, 2010.
55. M. Avram, *Drept civil. Familia*, ediția 3-a, editura Hamangiu, București, 2022.
56. M. Avram, *Drept civil. Familia*, Hamangiu, București, 2013
57. M. Bojincă, *Drept procesual civil*, vol. I., Editura Academica Brâncuși, Târgu-Jiu, 2019.
58. M. Duțu, *Considerații referitoare la mandatul special*, Dreptul nr. 4/2006.
59. M. Mureșan, *Drept civil - Parte generală*, editura Cordial Lex, Cluj Napoca, 1996
60. M. Mureșan, *Dicționar de drept civil*, Editura Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2009
61. M. N. Costin, C.M. Costin, *Dicționar de drept civil de la A la Z*, ed. a 3-a actualizată și completată, Editura Universul Juridic, București, 2019.
62. M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală*, vol. II. *Teoria drepturilor subiective civile*, Ed. Solomon, București, 2018.
63. M. Nicolae, *Unificarea dreptului obligațiilor civile și comerciale*, Editura Universul Juridic, București, 2015.
64. Mihaela Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2013.
65. Mihaela Tăbârcă, *Excepțiile procesuale în procesul civil*, Editura Universul Juridic, București, 2006.
66. N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1997.
67. Ovidiu Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ed. a VI-a, Editura Rosetti, București, 2002
68. Ovidiu Podaru, *Actul administrativ. Repere pentru o teorie altfel*, Vol. I, Ed. Hamangiu, București, 2010.
69. P. Vasilescu, *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie asupra actului de drept privat*, Editura Rosetti, București, 2003.
70. Răzvan Dincă, *Contracte civile speciale în noul Cod civil*, Editura Universul Juridic, București, 2013.

71. R.I. Motica, F. Moțiu, *Contracte civile speciale. Teorie și practică judiciară*, Editura Lumina Lex, București, 2000.
72. S. Bodu, *Legea societăților comerciale comentată și adnotată*, Editura Rosetti, București, 2017.
73. T. Pop, *Drept civil român. Teoria generală*, Editura Lumina Lex, București, 1993.
74. T. Prescure, A. Ciurea, *Contracte civile*, Editura Hamangiu, București, 2007
75. V. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Editura Național, București, 1997.

III. Lucrări de autor străin

1. A. Baldasari, M. Magri, F. Santi, *Commentario al Codice civile a cura di Paolo Cendon, Art. 1703 – 1765. Mandato – Commissione – Spedizione – Agenzia – Mediazione*, Giuffrè Editore, Milano, 2009.
2. Anne-Laure Pastré-Boyer, *L'acte juridique collectif en droit privé français*, Presses Universitaires d'Aix-Marseille, Aix-en-Provence, 2006.
3. Berdejo, Valeria De Lorenzi, *La rappresentanza. Art. 1387-1400*, Giuffrè Editore, Milano, 2012.
4. Campos Porrata, *Mandato y representación*, Revista Crítica de Derecho Inmobiliario, 1932.
5. Cariota Ferrara, *Il negozio giuridico nel diritto privato italiano*, Napoli, 1962.
6. Cfr. Chianale, *La rappresentanza*, in *I contratti in generale*, t.2, a cura di Gabrielli, Torino, 1999.
7. Christian Larroumet, Sarah Bros, *Traité de droit civil. Tome 3 Les obligations. Le contrat*, 10^eéd, Economica, Paris, 2021.
8. Eric Savaux, *Droit civil. Les obligations. L'acte juridique*, 17e . éd., Sirey Dalloz, Paris, 2022.
9. F. Collart Dutilleul, Ph. Delebecque, *Contrats civils et commerciaux*, Précis Dalloz, 10e édition, Paris, 2015.
10. F. Leduc, *Deux contrats en quête d'identité. Les avatars de la distinction entre le contrat de mandat et le contrat d'entreprise*, în “Études offertes à Geneviève Viney”, LGDJ, Paris, 2009.
11. Francesco Galgano, *Diritto privato*, Cedam, 2012.
12. Fabre-Magnan, *Droit des obligations 1. Contrat et engagement unilatéral*, 6e éd., PUF, Paris, 2021.

13. François Terré, Philippe Simler, Yves Lequette, François Chénéde, *Droit civil. Les obligations*, 13e éd., Dalloz, Paris, 2022.
14. G. Di Rosa, *Il mandato. Tomo secundo. Artt. 1710 – 1730*, Giuffrè Editore, S.p.A Milano, 2017.
15. Günther Reiner, *La théorie de la représentation dans les actes juridiques en droit allemand en VV.AA.* (dir. Wicker/Schulze/Mazeaud), La représentation en droit privé. 6e Journées franco-allemandes, Société de législation comparée, Paris, 2016.
16. Helmut Coing, *Derecho privado europeo*, Tomo II, trad. Pérez Martín, Fundación Cultural del Notariado, 1996.
17. J. Ghestin, Ch. Jamin, M. Biliau, *Traité de droit civil sous la direction de J. Ghestin. Les effets du contrat*, 3-e édition, LGDJ, Paris, 2002.
18. Javier Lete Achirica, *La representación en Derecho de contratos. Propuestas de reforma del Derecho español desde la perspectiva de los textos de soft law europeos e internacionales*, InDret, Revista para el Análisis del Derecho, no. 4/2023.
19. Larroumet Bros, *Traité de droit civil. Tome 3 Les obligations. Le contrat*, 10e éd., Economica, Paris, 2021.
20. Laurence Gareil, *L'exercice de l'autorité parentale*, L.G.D.J, Paris, 2004.
21. Luis Díez-Picazo, *La representación en Derecho privado*, Civitas, Madrid, 1979.
22. Luna Serrano/Rivero Hernández, *Elementos de Derecho civil I, Parte general del Derecho civil*, Volumen 3º (El derecho subjetivo), José Mª. Bosch, Barcelona, 1990.
23. M. C. Bianca, *Diritto civile*, vol.III, Milano, 2000.
24. M. C. Bianca, *Il contratto*, Giuffrè, Milano, 2000.
25. M. McParland, *The Rome I Regulation on the Law Applicable to Contractual Obligation*, Oxford, 2015.
26. Manuel Albaladejo, *La representación*, Anuario de Derecho civil, 1958-III.
27. P. Wautelet, *Droit européen des successions. Commentaire du Règlement n° 650/2012 du 4 juillet 2012*, 2° éd., Bruylant, Bruxelles, 2016.
28. Paolo Franceschetti *Responsabilità civile*, Maggioli, 2008.
29. Ph. Malaurie, L. Aynès, *Cours de droit civil. Les contrats spéciaux. Civils et commerciaux*, Editions Cujas, Paris, 1991.
30. Rivero Hernández, *La representación voluntaria. Representación directa en LaCruz*.
31. S. C. Symeonides, Choice of Law, *The Oxford Commentaries on American Law*, Oxford Univ. Press, 2016.
32. Valérie Gomez-Bassac, Estelle Pidoux, *Droit notarial*, Foucher, 2014.

33. Werner Flume, *El negocio jurídico. Parte general del Derecho civil*, Tomo II, 4^a. ed. no modificada, trad. por Miquel González/Gómez Calle, Fundación Cultural del Notariado, Madrid, 1998.

IV Articole, publicații, lucrări de cercetare

1. C. Ap. București, s. a IV-a civ. , dec. nr. 1890/2003, în L. C. Stoica, *Mandatul. Reprezentarea judiciară. Practică judiciară*, Editura Hamangiu, București, 2010.
2. C. Ap. București, s. a IX-a civ. și de prop. int., dec. nr. 223/A/2006, în L. C. Stoica, *Mandatul. Reprezentarea judiciară. Practică judiciară*, Editura Hamangiu, București, 2010.
3. C. Ap. Craiova, s. civ., min. și fam., dec. nr. 138/2009, în D. Anghel, L. Harabagiu, *Contractul de vânzare. Practică judiciară și reglementarea din noul Cod civil*, Editura Hamangiu, 2011.
4. Curtea de Apel Oradea – Secț. I-a civilă, Dec. nr. 458 din 17 decembrie 2019
5. Curtea Constituțională, Dec. nr. 31/2004, în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 199 din 5 martie 2004.
6. Curtea Constituțională, Decizia nr. 462/2014, publicată în M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014.
7. Curtea Supremă de Justiție, s. com., dec. nr. 1597/1997, Dreptul nr. 2/1997.
8. Curtea Supremă de Justiție, s. civ., dec. nr. 5411/2000, în „Dreptul”, nr. 12/2001.
9. Decizia nr. 58/2008, pronunțată de Secția civilă a Tribunalul Bistrița-Năsăud, publicată în Buletinul Jurisprudenței pe anul 2008, Editura Universul Juridic, București, 2009.
10. Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în *cauza Airey contra Irlandei*, la data de 9 octombrie 1979.
11. Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia nr. 9 din 4 aprilie 2016.
12. Înalta Curte de Casație și Justiție, Dec. nr. 2/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 157 din 2 martie 2017.
13. Înalta Curte de Casație și Justiție, Dec. nr. 19/2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 21 iunie 2018.
14. Înalta Curte de Casație și Justiție, Dec. nr. 9/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 400 din 26 mai 2016.
15. Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția comercială, Decizia nr. 2026 din 24 mai 2011, <https://legeaz.net › spete-drept-comercial-iccj-2011>, consultat la data de 5 decembrie 2024.

16. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția I civilă, Dec. nr. 2199/2023, publicată în Buletinul Casației nr.2/2023, pp. 204-210.
17. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secț. a II-a Civilă, Dec. nr. 885/2017, scj.ro.
18. Înalta Curte de Casație și Justiție, Sec. pen., dec. nr. 101/2014 (nepublicată).
19. Judecătoria Iași, s. civ. nr. 6867/2015
20. Judecătoria Brăila, s. civ. nr.3479/196/2008
21. Trib. Harghita, s. civ., dec. civ. nr. 528/R din 22 mai 2013

V Resurse bibliografice pe INTERNET

1. Adrian Vasilache, *Statul vrea să digitalizeze relația notar-client: Toate actele și procedurile electronice se vor face printr-o singură platformă IT*, www.HotNews.ro, accesat la data de 19 septembrie 2024.
2. Alexandru Boiciuc, *Un model oficial de împuternicire pentru experții contabili care asistă sau reprezintă contribuabilii la Registrul comerțului, stabilit de CECCAR*, în www.avocatnet.ro , accesat la data de 30 ianuarie 2025.
3. Alexandru Boiciuc, *ONRC tranșează conflictul CECCAR-UNBR: Legea registrului comerțului NU prevede posibilitatea ca experții contabili să asiste clienții în relația cu oficiile*, www.avocatnet.ro , accesat la data de 6 februarie 2025.
4. Alexandru Boiciuc, *UNBR spune că experții contabili NU pot asista și reprezenta contribuabilii la Registrul comerțului, pentru că sunt activități specifice avocaților*, www.avocatnet.ro , accesat la data de 3 februarie 2025.
5. Andreea Ana-Maria Stănciulescu, *Fiducia și trust-ul* www.juridice.ro , accesat la data de 21 februarie 2025.
6. Andreea Marca, *Autorizarea instanței de tutelă pentru ocrotirea drepturilor minorilor în cadrul lichidării regimului bunurilor succesoriale după unul dintre părinți*, www.juridice.ro , accesat la data de 31 ianuarie 2025.
7. Bogdan David, *Drept comercial*, <https://file.ucdc.ro> › cursuri , accesat la data de 8 februarie 2025.
8. Brocardi.it, <https://www.brocardi.it> .
9. Cristian Stănescu, *CNPP aduce la zi reglementările privind mandatarea în sistemul de pensii*, www.avocatnet.ro , accesat la data de 19 septembrie 2024.
10. *Code civil française*, <http://codes.droit.org/PDF/Codecivil.pd>, accesat la data de 4 noiembrie 2022.

11. D. A. Popescu, *Din nou despre forma procurilor încheiate în străinătate*, Notar de București, Publicație periodică de informare editată de Camera Notarilor Publici București - anul XVIII nr. 88, <http://notardebucuresti.ro> , accesat la data de 16 ianuarie 2025
12. Dan Chirică, *Probleme controversate privitoare la contractul de mandat*, www.juridice.ro, accesat la data de 25 noiembrie 2022.
13. Dragoș Isache, *Revocarea acordului pentru deplasarea unui minor – modalitate de exercitare a autorității părintești*, Buletinul notarilor publici, nr.3/2019, <https://buletinulnotarilor.ro> accesat la data de 12 februarie 2025.
14. Flaminia Stârc-Meclejan, *Aspecte privind teoria mandatului aparent*, <https://drept.uvt.ro> , accesat la data de 14 septembrie 2024.
15. Gheorghe Piperea, *Să criticăm Codul civil. Astăzi despre mandatul fără reprezentare*, www.juridice.ro , accesat la data de 4 decembrie 2024.
16. Ion Predescu, *Elogiu Codului civil*, Revista de Științe Juridice nr. 1/2016, <https://drept.ucv.ro> , accesat la data de 3 februarie 2025
17. Maria Cazan, *Procură plecare minor*, <https://notarultau.ro> accesat la data de 14 decembrie 2024.
18. Mădălina-Elena Marian, *Contractul de asistență juridică – aspecte de drept privat*, www.juridice.ro, accesat la data de 25 octombrie 2022.
19. M. Moise, *Ocrotirea persoanei cu dizabilități prin instituirea asistentului prevăzut de Legea 140/2022*, în “Notar de București”, accesat la data de 12 decembrie 2022
20. Nicolae-Alexandru Popa, *Paralelă între gestiunea de afaceri și contractul de mandat*, www.juridice.ro , accesat la data de 23 februarie 2023
21. Orlando Surugiu-Pânzaru, *Ce trebuie să știe firmele dacă vor să împuternicească terțe persoane să le reprezinte în relația cu Fiscu*, www.avocatnet.ro , accesat la data de 7 septembrie 2023.
22. Rășină, *Moștenitor în străinătate: Când poți face procura pentru succesiune la notarul local și când trebuie să o faci la consulat*, www.avocatnet.ro , accesat la data de 28 februarie 2023.
23. S. Bodu, *Organul administrativ și reprezentarea legală a societății comerciale (I)*, extras din RRDA nr. 6/2017, p. 1, www.universuljuridic.ro , accesat la data de 25.03.2024.
24. Sonia Florea, *Probleme privind soluționarea excepției lipsei puterii de reprezentare și a excepției lipsei dovezii calității de reprezentant*, www.juridice.ro , accesat la data de 21 martie 2023.

25. Stefano Civitelli, *Tratto da disciplina giuridica dei contratti*, Tesionline <https://www.tesionline.it> , accesat la data de 10 februarie 2025
26. Ș. Diaconescu, *Considerații asupra naturii juridice a contractului de agenție*, SUBB Series Iurisprudentia, nr.4/2014, www.law.ubbcluj.ro, accesat la data de 25 februarie 2023.
27. Simona Voiculescu, *Proiect: Ce propune Ministerul Justiției în privința digitalizării notariatului în România*, www.avocatnet.ro , accesat la data de 20 septembrie 2024.
28. T. Prescure, B. Teodorescu, *Despre natura juridică a contractului de administrare dintre o societate comercială și administratorii acesteia*, extras din RRDA nr. 4/2017, p. 1, www.universuljuridic.ro , accesat la data de 25 martie 2024.